Nr. 3 (69) • Casa de Creație a Republicii Moldova • martie 2017

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ŞI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

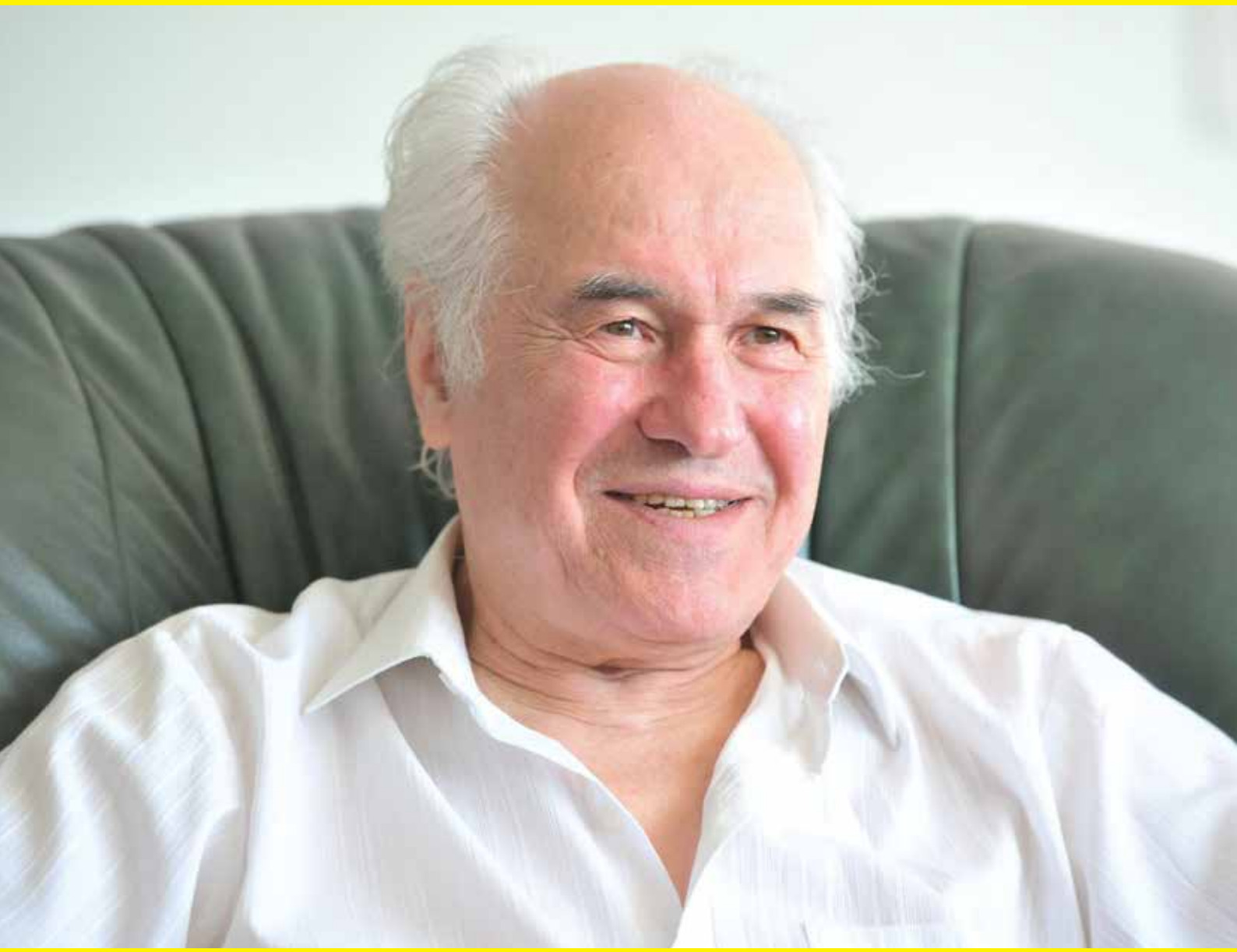

La mulți ani, Maestre Eugen Doga!

Sumar

MARIA SCOARȚĂ
Grigore Vieru omagiat la baștină 1

ANATOL EREMIA
Destinul cuvintelor 3

DOINA ARGINT
Eugen Doga – compozitorul care culege muzică lăsată de Dumnezeu 4

ELENA BEJENARI
„Tainele sale ne apără, numele său ne adună“ 5

VLAD VORNIC, MIRCEA SULĂ
Descoperiri arheologice la Costești 6

N. BEJAN
„Semințele lui Grigore Vieru“ 7

NICOLAE BULAT
Ion Madonici – un nume ce trebuie cunoscut 8

MARIANA COCIERU
Fondul folcloric al creațiilor lui Ion Creangă 9

VLADIMIR PETRICOV
Orientându-și calea după stele 10

LUDMILA CALINA
Motivul familiei în colindele din stânga Nistrului 14

CRISTINA SCOFERCI
„Biblioteca modernă și servicii moderne de bibliotecă“ 17

BIBLIOTECA PUBLICĂ „V. MATEI“, OR. LEOVA
Grigore Vieru – poetul, care ne unește 17

EFROSINIA SOFRONIVICI
Din creația mamei Efrosinia Sofronovici 18

SERGIU COJOCARU
Dedicații epigramatice 18

TATIANA BUTNARU
Alexie Mateevici – un veritabil reprezentant al „generației Unirii“ 19

GALINA MORARU
Formarea competențelor lectorale la elevi 20

NATALIA CARAIMAN
Tableta – beneficiu pentru utilizatorii copii ocniței 21

ALEXANDRA ONICĂ
„Un poet cu lira-n lacrimi...“ 22

DRĂGĂLINA MIHALCEAN
Odă limbii române 23

LILIA MIAUN
Interacțiunea dintre familiei și școală în educația muzicală a copilului 23

ION DORU
Lăutar. Cât de simplu, cald și senin sună acest nume 25

PROIECTUL „REALITĂȚI CULTURALE”
nr. 3 (69) martie 2017

Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68, of. 313, 314
Tel.: (+373 22) 20-25-53 (*redacția*)
Mob.: (069) 39 24 98 (**P. Popa**)
Fax: (+373 22) 20-25-55
E-mail: *popapavel55@gmail.com*

Sergiu Cojocaru

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, *redactor-șef*

dr. Varvara Buzilă,
Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală

dr. hab. Victor Ghilaș, *AȘM*

dr. Mariana Cocieru, *AȘM*

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Veronica Caraulan,
Direcția Cultură mun. Bălți

Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic al Ministerului Culturii

MARIA SCOARȚĂ, sp. pr., Secția Cultură și Turism, r. Briceni

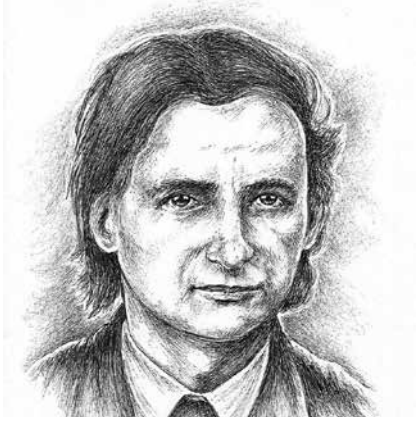

Grigore Vieru omagiat la baștină

Festival Internațional de Poezie și Muzică „Grigore Vieru" ed. II – 2017 s. Pererita, r. Briceni

Această sărbătoare frumoasă a avut loc în ajunul Zilei de naștere a poetului îndragit – Grigore Vieru, care la 14 februarie 2017 ar fi împlinit 82 de ani. Ar fi împlinit... Ne lipsește tuturor. E un dor durut...

A trecut un an de la prima ediție a Festivalului din 2016. A fost un început de bun augur. Și iată-ne ajunși la cea de-a doua ediție, care a fost organizată de către Primăria Pererâta în parteneriat cu Secția raională Cultură și Turism, Direcția Generală Învățământ, Tineret și Sport Briceni sub egida Consiliului raional Briceni.

GRIGORE VIERU – O LACRIMĂ A DURERII, UN DOR NESTĂVILIT DE NEAM, DE ȚARĂ ȘI GRAI

Acest gând sublim a fost exprimat în toate luările de cuvânt ale oaspeților de onoare și participanților la Festival.

Startul sărbătorii l-a dat dl Anatolie Ceban, primar de Pererita, un om al tihnei și cumsecădeniei, omeniei și respectului față de personalitățile neamului. Fiind din satul de baștină al poetului Grigore Vieru, dl primar s-a străduit, ca sărbătoarea omagială închinată lui Grigore Vieru să decurgă la nivelul cuvenit, așa cum se cuvine, așa cum i-ar fi plăcut poetului îndrăgit.

În pofida faptului că afară era un ger destul de aspru, Casa-Muzeu din s. Pererita, filială a Muzeului republican de literatură „M. Kogâlniceanu" a fost inundată de lume. Au venit în primul rând consătenii, apoi s-au alăturat delegații din Ucraina, România și Republica Moldova.

LA SFAT CU GRIGORE VIERU

Discursurile ori luările de cuvânt ale celora, care au fost prezenți s-au unit într-un tot întreg, ori mai bine zis, ei au stat de vorbă cu poetul îndrăgit în pridvorul din fața casei părintești – „...casa văduvă și tristă de pe margine de Prut..."

Cu un deosebit respect fața de poetul „lacrimii și al durerii" a vorbit dl Mihail Gnatiuc, președintele raionului Briceni.

Sincere mulțumiri Dlui academiciam Mihai Cimpoi, originar din s. Larga, r. Briceni, care a venit cu o de-

legație întreagă de la Chișinău. Dumnealui, cu o sinceritate deosebită, a răscolit amintiri frumoase din viața și activitatea poetului.

Despre copilăria și năzbâtiile „copilului" de odinioară – Grigore Vieru, ne-a povestit dl Victor Guțu, prieten și coleg de clasă, ca apoi dna Veronica Guțu din Pererita să ne impresioneze mult cu versuri scrise de poet.

Discursuri aparte au fost susținute de către dl Vasile Bahnaru, director al Institutului de Filologie, Academia de Științe a Moldovei, dna Iulia Tănase, reprezentant al Uniunii Scriitorilor Europeni din Republica Moldova, dl Vasile Grozav, ex-deputat în Parlamentul Republicii Moldova.

Cuvinte răvășite din dor și dragoste fața de opera viereană au rostit dnii Vasile Tărâțeanu, academician, scriitor, Vasile Bicu, președintele Societății „Mihai Eminescu" din Cernăuți, Ucraina.

Din România Mare au fost, de asemenea, câteva delegații. Comuna Dumbrăveni, jud. Suceava – reprezentată de către dnii Ioan Paval, primar și Mihai Chiriac, secretar. Trebuie de menționat faptul, că între primăria Pererita, Briceni, Moldova și primăria Dumbrăveni, România, de ani buni există relații de prietenie și colaborare.

Dnii Mihaela Huncă, parlamentar în Parlamentul României, jud. Botoșani, Costel Romanescu, primar de Păltiniș, jud. Botoșani, Ioan Huncă, director al Liceului cu program sportiv Botoșani și alți oaspeți din România, cu răsuflarea întretăiată au vorbit despre importanța operei vierene, despre Vieru – Om, personalitate, Poet Național.

„EU SÂNT POETUL ACESTUI NEAM"

După o impresionantă excursie prin Casa-Muzeu, depunere de flori la bustul poetului, toți oaspeții și participanții s-au îndreptat spre Casa de Cultură din Pererita, unde s-a început spectacolul festiv „Eu sânt Poetul acestui neam".

„Grigore Vieru este veșmântul nostru de sărbătoare, el însuși fiind o sărbătoare pentru fiecare dintre noi. Să ne iubim poetul!", răsună cuvintele moderatorilor.

În programul de concert au evoluat elevi de la instituțiile de învățământ și artiști amatori de la casele de cultură din raionul Briceni.

Incontestabil, timp de câteva ore s-au citit cele mai frumoase poezii, cele mai frumoase versuri puse pe muzică, care au fost izvorâte din adâncul sufletului. Spectatorii au aplaudat îndelung evoluările artiștilor, care s-au dovedit a fi la înălțime. Prin creația proprie au venit să aducă un omagiu dle Victoria Migalcian din s. Pererita și Nina Dumitraș din s. Grimăncăuți, care au cunoscut bine poetul. Dagoș Coșman, elev, s. Hlina, Dumitraș Morari, elev, s. Pererita, Ana Șchiopu, profesoară, s. Caracușenii-Vechi, Rodica Ciacir, bibliotecară, s. Cotiujeni au citit versuri „dulci ca fagurul de miere". Iar elevii de la gimnaziul „Grigore Vieru" din s. Pererita dirijați de dna director Valentina Ceban, o sufletistă deosebită, au venit în scenă cu o compoziție literar-muzicală și cu toți „eroii" din îndrăgita „Albinuță" – o carte de căpătâi a tuturor copiilor.

Piesele „Eminescu", „În țara mea", „Pentru ea", „Casa părintească nu se vinde", „Ajut-o, Doamne!", „Ți-am adus un măr", „Suveranitate", „Iartă-mă", „Cumpărați flori" ș.a. puse pe muzică au fost interpretate consecutiv de elevii Nona Sărăcuță, or. Briceni, Cristina Popovschi, s. Coteala, Vadim Rusnac, s. Grimăncăuți, Crina Cernelea, or. Briceni, Bogdan Matcovschi, or. Briceni, Dorin Melnic, profesor, s. Bulboaca, Oxana Tutuc și Cristi Carlasuc, lucrători din domeniul culturii, s. Șireuți, Alina Grosu, s. Pererita, Aurel Grusevschi și Margareta Pascaru, Casa de Cultură, s. Coteala ș.m.m.a.

În familia Coșman din Hlina opera lui nea Grig stă în capul mesei.

— Copiii mei cresc cu versurile pline de vrajă ale poetului nostru din Pererita, – ne spune sincer dna Aliona Coșman, care împreună cu feciorul Dragoș și fiiculița Doinița au prezentat îndrăgitele poezii: „Puișorii", „Formular", „Mama și feciorul".

Am putea vorbi la nesfârșit despre sărbătoarea, care a avut loc la baștina poetului cu ocazia frumoasei aniversări din ziua nașterii, așa cum am putea citi și reciti versurile-i scrise pe parcursul anilor.

IUBIȚI-L PE VIERU!

Acesta a fost îndemnul tuturor participanților, tuturor oamenilor de bună credință din s. Pererita, r. Briceni, unde a văzut lumina zilei și astăzi, de acolo de sus, din ceruri, ne veghiază tihna ori cum scria poetul

„Locuiesc la marginea unei iubiri, la mijlocul ei trăiește credinta mea, locuiesc la marginea unui cântec, la mijlocul lui trăiește speranta mea, locuiesc la marginea unei pâini, la mijlocul ei – dragostea mea pentru voi".

Rubrică îngrijită de dr. hab. Anatol Eremia

Destinul cuvintelor - 10

Din istoria cuvintelor (2)

ANATOL EREMIA

Cale, drum, cărare. Pentru noțiunea de „drum", de dimensiuni diferite, în limba latină se foloseau cuvintele: *via, callis, trames, meatus, agger*. Dintre acestea noi l-am moștenit pe *callis*, care avea sensul de „cărare", „potecă prin munți sau prin păduri", „drum îngust de țară". Cuvântul s-a păstrat și în italiană (*calle*) și spaniolă (*calle*). Strămoșii noștri l-au preferat pe *callis* în locul lui *via,* care avea sensul de „drum mare, șosea", pentru că acest cuvânt corespundea realității, redând particularitățile formelor de relief locale, și pentru că lor le erau obișnuite căile de comunicație prin munți și codri. Ocupația principală a românilor, în condițiile regiunilor montane și colinare, era, după cum se știe, agricultura și păstoritul. De aceea a fost nevoie de un cuvânt potrivit care să denumească drumurile și cărările către locurile de destinație agricolă și de păstorit.

În trecut, dar și astăzi, șoselele uneau orașele mari, așezate la depărtare în regiunile de câmpie. Ele aveau nevoie de întreținere permanentă, așa cum o făceau romanii pe vremuri în întreg Imperiul Roman. Cuvântul *șosea* ne-a venit mult mai târziu, prin sec. al XIX-lea, din franceză (*chaussée*), în limba de origine fiind moștenit, bineînțeles, tot din latină (*calciata via* „drum pietruit"). Chiar și denumirea latină pentru drumurile mari de care *carrariae*, băștinașii au adoptat-o și adaptat-o semantic conform condițiilor geografice locale, zicându-le *cărări* drumurilor înguste de țară. Cât privește cuvântul *viaduct* cu sensul de „pod de piatră, de beton sau de metal care susține o cale de comunicație terestră deasupra unei văi", acesta este un termen recent împrumutat din limbile moderne (cf. fr. *viaduc*, germ. *Viadukt*).

Din limba slavilor de sud românii l-au împrumutat pe *potecă* (bulg. **пътека** „cărare"), însă nu l-au folosit pe **път** „drum mare", etimonul termenului sud-slav. De altfel, slav. **път** „drum mare" e înrudit etimologic cu lat. *pons*, *-tis* „pod, punte", „cărare" și cu gr. δρομοσ „cale pe mare". Specialiștii văd în *pons* un radical indo-european **pont-* „a învinge, a înfrunta", „cale cu primejdii (pe mare)", existent în unele limbi străvechi: v. ind. *pánthās* „drum", „cărare", avest. *panta* „cale", v. pers. *padi* „drum", v. prus. *pintis* „cale, drum". Cf. numele grecesc al Mării Negre – *Pontos Euxinos*.

Ulterior *cale* a primit înțelesul general de „drum", apoi și de „drum mare". Mai târziu, când în limba noastră cuvântul de origine greacă *drum* și-a lărgit sfera de întrebuințare, el i-a preluat sensul apelativului *cale*, acesta păstrându-și în continuare înțelesurile de „drum" și „drum mare", acumulând și semnificațiile figurative: „direcție", „metodă", „mijloc", „procedeu".

Înainte însă de a ceda lui *drum* înțelesul său inițial, de bază, *cale* a dat naștere la o mulțime de locuțiuni și expresii frazeologice. Pe baza lui s-au format îmbinările de cuvinte stabile: *cu cale*, ceea ce înseamnă „potrivit, nimerit, just, bine, frumos", *nici la o cale*, cu sens contrariu, *pe cale* „drept, după merit, cum se cuvine", *din cale afară* „peste măsură, prea, foarte, extraordinar".

Cuvântul *cale* apare și în expresiile deosebit de frecvent folosite astăzi: *a pune la cale* „a îndruma, a sfătui, a povățui", *a ieși în calea cuiva* „a-i ieși înainte, a-l întâmpina", *a fi (a sta, a se pune) în calea cuiva* „a împiedica pe cineva, a i se împotrivi", *calea-valea* „treacă-meargă", *ce mai calea-valea* „ce mai încolo-încoace", *a-i ține calea cuiva* „a urmări, a pândi pe cineva", *a-și face cale* „a încerca ceva", *a lua (a apuca) calea* „a pleca, a porni la drum", *cale de... (o poștă)* „distanță mare", *a face cale întoarsă* „a se întoarce din drum" etc.

În urma contactelor cu slavii de răsărit, în special cu ucrainenii, a fost împrumutat în limba noastră termenul *șleau* (pop. rom. *șleah* < ucr. **шлях**) cu sensul de „drum mare de care neamenajat". Acesta a stat la baza expresiei idiomatice *a vorbi (a spune) pe șleau*, care înseamnă „a vorbi direct, deschis, răspicat, fără înconjur".

Apropiate semantic de *cale* și *drum* sunt apelativele *colnic, pârtie, pravăț, stradă, uliță*. *Colnic,* pl. *colnice* (< bg., sb. *kolnik*) este utilizat cu sensurile „drum îngust care trece peste un deal", „cărare prin pădure". *Pârtie,* pl. *pârtii* (< sb. *prt, prtina*) are accepțiunile „cărare făcută prin zăpadă", „fâșie de teren special amenajată prin zăpadă pentru practicarea unor sporturi de iarnă". De origine slavă e și termenul, astăzi rar folosit, *pravăț* „drum drept pe coama unui deal". Sensul obișnuit al cuvântului *stradă*, pl. *străzi* (< ngr. *strada*, it. *strada*) este „drum special amenajat într-o localitate". Drum îngust printr-un sat se numește *uliță*, pl. *ulițe* (< sl. **улица**).

Din familia cuvântului *drum* fac parte derivatele și formațiile compuse: *drumar, drumeag, drumeț, drumuleț, drumușor, a îndruma, îndrumător; drum aerian, drum de fier, Drumul-Laptelui* (cu sinonimele *Drumul-Robilor, Calea Lactee*).Termenul *drum* a dezvoltat mai multe locuțiuni și expresii: *Drum bun*! „urare adresată unei persoane care pleacă într-o călătorie", *în drum* „în mijlocul drumului; în văzul tuturor", *pe drum* „gata să sosească", *pe toate drumurile* „peste tot", *peste drum* „în față, vizavi". Sunt bine cunoscute și frazeologizmele: *a apuca alt drum* „a se iniția în alt domeniu", *a bate drumul* „a umbla mereu pe același drum", *a da drumul* „a lăsa din mână, a reda libertate cuiva", *a ajunge pe drumuri* „a rămâne fără adăpost", *a-și căuta de drum* „a merge mai departe", *a-și face dum* „a înainta prin mulțime".

Anul Eugen – Cu ocazia aniversării de 80 de ani de la nașterea sa, anul 2017 este declarat în Republica Moldova

Doga – compozitorul care culege muzică lăsată de Dumnezeu

DOINA ARGINT,
profesoară,
Școala de Arte „V. Hanganu”, or. Cantemir

Muzica a fost, este și va fi un liant între oameni, între culturi, între suflet și gând, acel limbaj universal ce nu cunoaște frontiere.

În data de 1 martie 2017, în incinta Școlii de arte „V. Hanganu”, or. Cantemir s-a desfășurat activitatea extracurriculară cu genericul „Copiii cântă DOGA”, unde ne-am propus să delectăm publicul cu acest miracol, care este MUZICA și mai ales să omagiem personalitatea care crează acest miracol – Maestrul, compozitorul, academicianul Eugen Doga.

asemenea OM, de o valoare infinită, timpul își pierde măsura.

În scenă a răsunat în exclusivitate muzică scrisă de E. Doga interpretată de copii la pian, vioară, nai, acordeon, vocal, coral, pregătiți și instruiți de profesorii I. Solomon, E. Scutelnic, M. Simion, D. Argint, N. Chilari, I. Cârhan , V. Țupran. În calitate de dascăli am avut ca scop nu numai să antrenăm copiii în studierea pieselor, dar și să transmitem tinerei generații date despre una dintre valoarile perene ale muzicii naționale precum este Doga. Ca organizator,

Două din piesele lui Eugen Doga se regăsesc într-un top internațional realizat de site-ul History Rundown cu cele mai bune 200 de piese muzicale din toate timpurile: valsul „Gramofon”, pe poziția a 83-a (înainte de uvertura „Egmont” a lui Beethoven – 84, „Spărgătorul de nuci” a lui Tchaikovsky – 85 și „Zborul bondarului” – 86), iar valsul „Dulcea și blânda mea fiară” pe locul 94.

A scris: o simfonie, 2 uverturi pentru orchestra simfonică, 3 balete, 6 cvartete, circa 50 de piese instrumentale, peste 70 de valsuri, 10 tangouri, 60 de romanțe dintre care 8 pe versuri de Eminescu, muzica sa a răsunat în cadrul Jocurilor Olimpice din 1980- Moscova. A creat muzică pentru mai bine de 200 de filme și 13 spectacole de teatru, a prelucrat și orchestrat circa 30 de cântece populare românești, a dăruit lumii peste 200 de cântece din genul muzicii ușoare, reușind să promoveze mai mulți artiști din Moldova precum: Nadejda Cepraga, Sofia Rotaru, Anastasia Lazariuc, Maria Codreanu, Iurie Sadovnic, Ludmila Mișov, Ion Suruceanu, Margareta Ivănuș, Ștefan Petrache, Olga Ciolacu.

Ca instituție de tip artistic, nu vom trece cu vederea marele eveniment, faptul că excelentul nostru compozitor basarabean Eugen Doga, în 1937 s-a născut anume în prima zi de primăvară. Împlinește 80 de ani de viață și 60 de activitate profesională. Nu e puțin, dar nu este nici mult, pentru că, având printre noi un moderator și autor de scenariu am ținut să aduc pulblicului cât mai multă informație selectată din activitatea maestrului în format audio, video, power point reușind să captez atenție și să răscolesc publicului amintiri frumoase din copilărie sau adolescență prin refrenurile din animația „Maria Mirabela”, filmul „O șatră urcă la cer”, valsul „Gramofon” etc.

cucerește ascultătorul prin generozitatea melodică și autenticitatea emoției pe care o comunică. Continuă să scrie muzică pentru filme și are specacole grandioase. Eugen Doga este un om căruia îi place munca, mișcarea și acțiunea, om care petrece mai tot timpul în fața pianului. Iubește adevărul și totdeauna spune ceea ce crede, fără frică.

Spectrul variat al genurilor abordate demonstrează interesul compozitorului pentru cele mai diverse modalități de exprimare sonoră, pentru zone tematice și stilistice diferite. Muzica sa este, în toate ipostazele, antrenantă, vibrantă și sinceră, ea

Eugen Doga este un om de artă – adevărat, care s-a dedicat muzicii în totalitate.

Muzica lui ne face împliniți și mai buni ca națiune.

FELICITĂRI, DRAGĂ EUGEN DOGA!

ELENA BEJENARI, șefa bibliotecii publice Oxentea, r. Dubăsari

„Tainele sale ne apără, numele său ne adună”

„G. Vieru poet care și-a asumat greul unui grai, trecându-l prin inima sa, încărcat cu răbdare, înțelepciune și noua frumusețe, îl întoarce semenilor săi care-și deschid cu bunătate inima să-l primească, pentru a-și duce demn mai departe viața în spiritul dreptății, al iubirii...”

Ioan Alexandru

G. Vieru a semnat peste o sută de cărtii, multe dintre ele adresate copiilor: „Alarma” (1957), „Mulțumim pentru pace” (1963), „Poiezii de seama voastră” (1967), „Trei iezi” (1970), „Albinuța” (1972), „Să crești mare” (1980), „Spune-i soarelui o poezie” (1989), „Frumoasă-i limba noastră” (1990), „Cântec de leagăn pentru mama” (2003), „Soare, soare domn frumos” (2008) și multe altele. Poezia lui G. Vieru e pătrunsă de freamătul vieții, e solară. Dar are și o tentă de amărăciune, pentru că sunt în viață perderi ireparabile, pentru că viața este veșnică.

La 17 februarie 2017 in incinta bibliotecii publice din s. Oxentea r. Dubasari s-a organizat Medalionul literar „Tainele sale ne apără, numele său ne adună”, inchinat marelui poet G. Vieru, care include: ora literară; expoziție de carte; concursul desenului din opera lui G. Vieru; victorină literară; audierea cântecelor pe versurile poetului; concursul declamatorilor. Pentru a informa publicul despre viața și activitatea marelui poet a fost organizată o revistă bibliografică.

Este cel mai mare poet al timpului - Marele poet al Natiunii. A fost si va fi atât de aproape de oameni, lăsând o neprețuită comoară – poeziile sale.

Locul I la *victorina literară* l-a ocupat Afanas Olga acumulând 15 puncte din 17 intrebari; locul II – Petras Ecaterina cu 14,5 puncte; locul III – Petraș Mihaela, Dzubețchii Gheorghe, Portarescu Dan cu 11,5 puncte. La *concursul desenului* cu genericul: „*Taina care mă apără*”, locul I l-a ocupat Curbet Cristian, Locul II – Rusu Dumitru.

Rar se întâmplă ca un scriitor să devină, în timpul vieții, atât de popular și iubit de la țăran până la academician, precum a fost distinsul poet Grigore Vieru! Poporul nostru l-a nemurit în viață, considerându-l la propriu și la figurat scriitorul poporului.

Simplu ca sufletul la suprafață și complex în profunzime, marele nostru poet național Grigore Vieru este un fenomen care emană veșnic lumină spirituală.

VLAD VORNIC, MIRCEA SULA

Descoperiri arheologice la Costești

În primăvara anului 2016, arheologii Vlad Vornic, Ion Noroc, Ion Ceban și Sergiu Bodean de la Agenția Națională Arheologică și Institutul Patrimoniului Cultural, împreună cu specialistul Mircea Sula de la Secția Cultură Ialoveni, au efectuat o inspectare și cercetări perieghetice pe suprafața sitului medieval Costești-Gârlea și la cetatea de pământ aferentă.

Situl Costești-Gârlea reprezintă o așezare urbană de mari proporții (peste 4 km.p.) din perioada stăpânirii tătaro-mongole (sec. XIV), de valoare deosebită pentru arheologia medievală și pentru patrimoniul cultural național. Este alcătuit din mai multe sectoare, veritabile cartiere ale orașului,

cuprinzând case din piatră și cărămidă, unele prevăzute cu sistem de aducțiune a apei prin tuburi din ceramică, dar și locuințe adâncite și diferite ateliere meșteșugărești. La periferiile de nord și de sud-vest ale orașului medieval există cimitire cu morminte de înhumație. Tot în acest sit s-au mai semnalat resturi de locuire aparținând unor așezări din epoca geto-dacică (sec. IV-III î.Hr.), perioada romană (sec. IV d.Hr.) și evul mediu timpuriu și dezvoltat (sec. XI-XIII și XV-XVII). Obiectivul arheologic a fost cercetat parțial prin săpături arheologice în anii 1934 (T. Porucic), 1954 (Em. Rikman), 1957 și 1959 (L. Polevoi), 1993 (N. Telnov) și 1999 (A. Gorodenco). Referitor la cetate, potrivit estimărilor lui Em. Rikman, aceasta era de formă trapezoidală, mărginită de un val cu înălțimea păstrată de 2,4 m și un șanț adiacent adânc de 0,9 m și lat de 9 m, suprafața fortificației fiind de circa 6,6 ha. În partea de nord și vest valul și șanțul nu s-au păstrat. Urmele intrării (porților) în cetate, cu lățimea de 12 m, au fost surprinse în colțul nord-vestic al fortificației. În scopul studierii structurii valului sudic al cetății, Em. Rikman a trasat perpendicular pe val o secțiune cu dimensiunile de 1x23 m. La adâncimea de 0,5 m de la suprafața solului, pe versantul sudic al valului au fost surpinse urmele palisadei de lemn, constând din bârne de stejar putrezite, situate la 0,3-0,4 m distanță una de alta. Șanțul cetății, de forma literei ”V” în secțiune, avea adâncimea de 1,9 m. Umplutura șanțului consta din cernoziom, în care au fost găsite câteva fragmente de vase ”roșietico-gălbui” caracteristice pentru perioada stăpânirii Hoardei de Aur (sec. XIV).

În urma inspectării, s-a constatat că în ultimele decenii situl Costești-Gârlea a fost afectat de lucrările agricole, dar mai ales de unele excavații pentru amenajarea de lacuri. Pe suprafața deteriorată s-au găsit oase umane provenind de la morminte distruse și fragmente de vase ceramice. De asemenea, în malurile iazurilor s-au observat diferite complexe arheologice (locuințe, ateliere, gropi), în mare parte distruse prin lucrările de excavație. În prezent se întreprind acțiunile necesare pentru stoparea lucrărilor ilegale în zona sitului Costești-Gârlea, fiind sesizate pe acest caz și organele de drept.

Prin cercetările de suprafață au fost făcute precizări în ceea ce privește limitele sitului Costești-Gârlea, fiind adunate numeroase fragmente ceramice, unele smălțuite, resturi de cărămizi și tuburi ceramice. De asemenea, prin pereighezele făcute în raza localității au fost descoperite două situri noi atribuite sec. XII-X și V-III î.Hr.

În luna iunie a anului 2017 a fost efectuată o

intervenția de salvare în zona unui șanț săpat neautorizat în sectorul nord-estic al așezării urbane din perioada Hoardei de Aur. Au fost cercetate complet sau parțial două locuințe adâncite și șase gropi menajere, fiind decoperite o cantitate mare de ceramică de uz comun și smălțuită, peste 40 de monede de bronz și argint, diverse ustensile de uz casnic (cuțite, cuie, împungătoare) și obiecte de podoabă (mărgele, o broșă și un inel). De asemenea, s-a recuperat o cantitate impresionantă de oase de animale.

Deasemena în in luna noiembrie decembrie au fost efectuate săpături de salvare în zona nordică a sitului, numită și „cartierul meșteșugarilor", puternic afectat de o fostă carieră de lut neautorizată și de alunecările de teren. Au fost descoperite un cuptor de ars piatra de var de mari dimensiuni, compus din cuptorul propriu-zis și groapa de alimentare cu combustibil și un complex adâncit (atelier ?), distrus în parte de extragerea lutului și eroziunea solului. Drept inventar arheologic, au fost recuperate o monedă de argint tătărească de la mijlocul sec. XIV, câteva piese de îmbrăcăminte/podoabă și nituri de bronz, cuie de fier, precum și numeroase fragmente ceramice și resturi faunistice.

Lucrările arheologice au fost posibile datorită unui Proiect implimentat de A. O. „Liman-T" și finanțat de Ministerul Culturii al Republicii Moldova, Consiliul Raional Ialoveni, Secția Cultură Ialoveni și primăria Costești. Pentru vara anului 2017 se preconizează alte lucrări arheologice la situl medieval din Costești, Ialoveni.

N. BEJAN, Biblioteca copii, Drochia

„Semințele lui Grigore Vieru"

În poeziile sale limpezi și scurte începea totul: copilul, mama, animalele și orătăniile casei, începea o țară întregă cu tot graiul ei. Și mai începea un cer cât o veșnicie. În limpezimea acestor versuri ne regăsim, a câta oară, împreună cu tot ce avem mai frumos și mai sfânt. Aici s-au regăsit și minunatele albinuțe ale clasei 1-c de la LT „M. Eminescu" din or. Drochia, care s-au învățat de mici să culeagă înțelepciunea cărții așa cum adună polenul din floare suratele lor mai mici. Însoțiți de învățătoarea lor dna Postovic Vera ei au venit în această zi mare - Ziua de naștere a poetului Gr. Vieru pentru a se înscrie la Biblioteca copii Drochia. Au făcut excursie prin sălile bibliotecii, fiind ghidați de Dna S. Zaporojan, sefa bibliotecii, apoi cu ajutorul bibliotecarelor E. Grițco și A. Munteanu și-au ales primele cărți. Cu câtă nerăbdare și bucurie le răsfoiau filele! A urmat recitarea unor poezii dedicate cărții, chiar și un cântecel a fost interpretat de ei.

Culmea evenimentului a fost însă recitalul de poezie alcătuit din scrierile lui Gr. Vieru. Activitatea a fost ghidată de N. Bejan, bibliotecară. La început copiii au ascultat câteva poezii în lectura autorului și ultimul colind în interpretarea sa și interpretului Fuego - eveniment imortalizat la Cahul, unde a avut loc ultima întâlnire a poetului cu cititorii săi. A urmat colajul de poezii în recitarea copiilor. Câtă pasiune, suflet și artistism! Și toate au fost adorate de părinții lor, care au asistat la eveniment.

Expoziția de carte a fost destul de convingătoare și, chiar la moment, solicitată de noii cititori.

Am fost în copilărie, – au zis părinții, – ne-am întâlnit cu cărțile care ne-au crescut și ne-au legănat: „Albinuța", „Frumoasă-i limba noastră", „Cartea ghioceilor", ...Ne vom strădui să venim cât mai des la bibliotecă. Nu vrem ca copii noștri să treacă pe nesimțite pe lângă acest OM. Vrem ca semințele lui Gr. Vieru să dea viață și în sufletele lor.

NICOLAE BULAT, Muzeul de Istorie și Etnografie, Soroca

Ion Madonici – un nume ce trebuie cunoscut!

Ion Madonici,
dirijorul corului
din s. Cosăuți, a. 1938

Corul țărănesc din s. Cosăuți la București, a. 1937-1938

s. Cosăuți, Ion Madonici cu un grup de elevi dupa examene, 1932

Școala normală de învățători deschisă cu aportul lui Leon Casso

La concursul corurilor țărănești din 7 iunie 1938, la București, Ateneul Român - două coruri din Câmpia Sorocii au făcut să-i zicem o minune. Au cântat și au ocupat primul loc pe țară - corul din Cosăuți, condus de Ion Madonici și locul doi cel din Gura Camenca, condus de Petru Vovcă. Corul din Cosăuți, Soroca condus de Ion Madonici a devenit o legendă, o mândrie și tot odată un vis al Sorocii.

D. V. Țoni publica la 1938 în „Curentul" o părere ieșită din adâncul sufletului: „Madonici. Un nume ce trebuie să fie cunoscut și iubit de toți colegii și învățătorii. Un artist înzestrat cu însușiri excepționale. Un realizator de lucruri extraordinare. Ceea ce a făcut acest tânăr coleg cu corul său sătesc din Cosăuții Sorocii este ceea ce uimește, este aproape o minune. Din copii, tineret, oameni maturi - bărbați și femei în număr de 130 - a creat o organizație muzicală ce poate sta alături cu cele mai vestite organizații din țară.

Prin ce mijloace, cu ce metodă, cu ce risipă de muncă și cu ce sforțări de voință a izbutit omul acesta să realizeze o superioară execuție artistică și să insufle un desăvârșit sentiment al frumosului coriștilor săi mici și mari din depărtatul sat de la Nistru - este întrebarea ce mi-am pus-o și eu și întregul auditoriu ce umplea sala, fermecat, entuziasmat și emoționat până la lacrimi.

Niciodată o solie din cele venite de pe pământul Basarabiei n-a cucerit inima capitalei, nici una alta n-a fost în stare să dovedească mai elocvent ce comoară de simțiri, ce uriașe putințe de creație dezvăluie sufletul poporului nostru de pretutindeni atunci când știi să le descoperi și să le înfățișezi lumii. Madonici n-a stârnit numai admirația deplină și speranțe mari în forțele sufletești ale acestui neam. Ne mândrim că-i învățător, ne mândrim că-i frate de al nostru. Să trăiască".

Lumina zilei a văzut-o pentru prima dată în căsuța bătrânească a lui Dumitru Madonici, țăran din satul Șeptelici. De mic a rămas fără tată. Absolvește școala primară în sat, urmează Școala Normală „Petru Maior" din Soroca unde poate pentru prima dată și-a dezvăluit talentul alături de alți membri ai Societății Culturale „Zorile Alexandru Vlăhuță" a elevilor de curs superior de la toate școlile secundare din oraș. Este coleg de clasă cu Petre Vovcă. Absolvesc ambii Școala Normală „Petru Maior" din Soroca cu media 8,5. Lucrează învățător la Cosăuți, directorul școlii primare din același sat, activist al Cooperativei „Lupta" a Asociației Corpului didactic din județul Soroca.

Rudele și cei care l-au cunoscut pe Ion Madonici susțin că la sfârșitul anilor 30 el adera la mișcarea comunistă din județul Soroca. Situația politică din 1938-1941 era foarte încordată: fascismul declară război civilizației umane. Mulți intelectuali în acea vreme de neliniște și întrebări s-a pomenit la răspântie. Mulți profesori au fost înrolați în armata română, războiul era nu departe, peste dealuri. El a și pus capăt carierii muzicale a lui Ion Madonici, jucându-i cea mai vitregă soartă. În timpul celui de al II-lea război mondial, aflându-se pe teritoriul sovietic, dispare. Păreri diferite, care încă trebuie cercetate. Mort pe front în armata roșie s-au într-un lagăr de concentrare?

Dr. MARIANA COCIERU

FONDUL FOLCLORIC AL CREAȚIILOR LUI ION CREANGĂ

Receptarea diversă a constituentelor etnofolclorice de către scriitori a generat o multitudine de modalități de recontextualizare a creației populare în țesătura operelor literare, rezonând într-o gamă de tonalități. Referindu-ne la scriitorii junimiști, vom constata un interes pentru culegerea, cercetarea și prelucrarea constantelor etnofolclorice până la o concentrare majoră asupra absorbției acestora în operele literare. Poetul Mihai Eminescu nu doar a cules și a studiat moștenirea folclorică a poporului, ci și a prelucrat până la o asimilare, sublimare totală a acesteia. Realizările originale obținute demonstrează capacitatea creatoare a folclorului de a remodela literatura, iar transfigurarea estetică a constituentelor etnofolclorice a contribuit la universalizarea spiritualității românești. Infuzarea continuă a generat și varierea creației populare, aceasta din urmă îmbogățindu-și sau șlefuindu-și formele. Apropierea lui Creangă de etosul popular a generat o desăvârșire a basmului cult. George Călinescu comparându-i pe cei doi scriitori-prieteni avea să sublinieze genialitatea ambilor, afirmând că în timp ce Eminescu pornește de la milenara cultură a poporului său, Creangă și-o asumă, asimilând cultura universală milenară. Pentru a sublinia și mai mult deosebirea dintre cele două abordări literare distincte ale folclorului, vom completa cele expuse de Călinescu prin afirmațiile acad. Mihai Cimpoi: „Creangă este liantul direct dintre folclor și literatura cultă, în timp ce Eminescu este un liant mijlocitor. <...> Creangă își trage substanța medulară din însăși *arhetipalitatea*; este *arhetipal genuin*, în formă pură (Eminescu fiind arhetipal în formă rafinată, decantată)" [1, p. 109], e „un autentic *homo folcloricus*, conservator și arhaic" [1, p. 111]

Cercetătorii fondului folcloric al creațiilor lui Ion Creangă au semnalat în lucrările lor câteva momente-cheie, importante pentru o atare investigație. Au fost cercetate izvoarele și variantele poveștilor crengiene, precum și raportul dintre arta de narator proprie scriitorului și reproducerea folclorului de către culegătorii acestuia. Rezultatele obținute au demonstrat o „atitudine literară activă" (Apostolescu Mihai) pentru proza populară și contribuția personală în crearea basmelor printr-o detașare de modelul folcloric aflat în permanentă transformare și de modalitatea de repovestire a folcloriștilor-culegători.

Selectarea și reproducerea materialului folcloric în tradiție reprezintă un proces comun al colectivității, în literatură însă aparține în exclusivitate scriitorului. Scriitorul nu doar preia din folclor, ci prelucrează, asimilează, transfigurează, până la obținerea unui subiect cristalizat, atfel fiecare secvență preluată de Creangă își găsește finalitate epică: „el nu înfățișează segmente de frumusețe folclorică, fie de natură imaginativă, fie de esență reflexivă, ci, temperament epic prin excelență, le integrează cu necesitate într-o formă artistică unică" [2, p. 101]. Ceea ce se întâmplă cu basmele lui Creangă în procesul de re-folclorizare (treptele prin care trece o operă literară când este depersonalizată de talentul artistic al scriitorului și adoptată de autorul colectiv), demonstrează diferențierea creației de autor de cea anonimă. Perceperea ambiguă a poveștilor sale rezidă în originalitatea inimitabilă, indefinibilă pentru majoritatea criticilor, din cauza reproducerii exacte a prototipului folcloric. O parte din critici, urmând perspectiva lui Maiorescu, îl consideră pe scriitorul humulesțean „povestitor poporal"/ „scriitor poporal" (Ibrăileanu/ Călinescu), „scriitor popular" (Iorga) grație dramatizării realistice a basmului, iar alții sunt de părerea că poveștile lui Creangă urmează un proces continuu de re-folclorizare, invocate fiind apariția și circulația în variante a operelor: „*Povestea lui Harap Alb*" (peste 16 variante, atestate de Ovidiu Bârlea), *Soacra cu trei nurori* (9 variante), *Dănilă Prepeleac* (reprezintă o combinare a 2 tipuri, pentru I parte – 12 variante, pentru a II-a – 66), *Povestea porcului* (71 variante), *Povestea lui Stan Pățitul* (23 variante), *Ivan Turbincă* (2 subtipuri: 37 variante subtip 330A și 25 variante subtip 330B), *Ursul păcălit de vulpe* (51 variane); *Capra cu trei iezi* (19 variante); *Punguța cu doi bani* (20 variante), *Fata babei și fata moșneagului* (22 variante). În urmă cercetărilor de teren din 1935 în satul Iurceni, folcloristul Petre Ștefănucă va completa șirul izvoarelor atestate la basmele lui Creangă descoperind 2 variante ale *Poveștii lui Harap Alb*, 2 ale textului *Dănilă Prepeleac*, 3 ale *Prostiei omenești*, 2 ale poveștii *Fata babei și fata moșneagului,* 2 ale *Poveștii porcului*, o variantă a *Caprei cu trei iezi*. Atestarea variantelor i-a permis cercetătorului să constate „raportul just care există între opera colectivă a poporului și opera artistului desăvârșit I. Creangă" subliniind că toate variantele descoperite fac parte din izvorul de basme auzite și repovestite de Ion Creangă. Povestirea *Inul și cămeșa*, neatestată în catalogul internațional Aarne-Thompson, este raportată de folcloristul Ovidiu Bârlea unui subiect mai amplu, intitulat *Povestea cânepii*, unde o fată pentru a se apăra de strigoii care vor s-o răpească le narează în sens apotropaic povestea cânepii: de la arat și semănat, până la confecționarea cămășei [3, p. 312. A se vedea: 4, p. 419-420]. Interesantă și apropiată în sens didactic ni se pare și motivul prelucrării pâinii din poveștile *Mirele și lupul; Bou Bălan; Toderică Făt-Frumos* [5, p. 157-160], unde pâinea relatează istoria sa existențială fie lupului, șarpelui sau zmeului pentru a salva viața protagonistului, trasând prin ritualul magic al nărării un cerc apotropaic în jurul celui care și-a juruit viața. Se presupune că scriitorul Creangă ar fi cunoscut aceste povești și preluând parțial din subiect, doar etapele ce țin de creșterea și prelucrarea plantei, a recreat o poveste originală a inului. În aceeași cheie didacticistă este și povestirea *Acul și barosul*, tipul căreia, de asemenea, nu a fost atestat. Motivul disputei privind întâitatea anumitor plante, obiecte, fenomene e unul cunoscut spiritualității românești. În culegerile de folclor vom întâlni discuții în contradictoriu între grâu și popușoi [5, p. 151-151]; soare, lună și vânt [5, p. 336]; vița-de-vie, stejar, nuc, trandafir [A se vedea: 6]; foc și apă etc.

Studiul redutabilului etnolog român Ovidiu Bârlea *Poveștile lui Creangă* nuanțează într-o manieră relevantă relația de adâncime a creației humulesteanului cu creația populară orală. În pofida tuturor comparațiilor cu arta de a nara a marilor scriitori universali, subliniază Bârlea, originalitatea și specificul stilistic al lui Creangă urmează a fi raportate mai degrabă artei de a nara a povestitorilor populari. „Geniul proxim al operei lui Creangă este povestea

populară românească în haina ei moldovenească și cercetarea literară trebuie sa pornească de aici. Creangă face parte din aceeași familie cu povestitorii populari, de care totuși se distanțează peste așteptări: e fratele genial al acestora. Le sunt comune același patrimoniu prin moștenire, același aer de familie, aceleași mijloace de realizare, decât că scânteia geniului a dat roadele cuvenite numai la Creangă. La aceasta Creangă a fost ajutat nu numai de ceea ce se numește talent, ci și de privilegiul unei culturi, de grad mulțumitor și mai cu seamă de posibilitățile pe care le oferea creația prin scris" [7, p. 229-230]. Spre deosebire de realizările celorlalți junimiști, evidențiază etnologul, opera lui Creangă, prin fond și formă, se apropie cel mai mult de caracterul autentic al folclorului, cu toate acestea, calitățile artistice ale acesteia sunt net-superioare celor ale povestitorilor populari: „el nu numai respectă fondul folcloric al poveștilor, dar utilizează și procedeele populare de a le înveșmânta în acea formă, care este totuși atât de personală" [7, p. 149].

Asemeni basmelor populare, poveștile lui Creangă relatează (deși într-o formulă desacralizată, grație aspectului scris) traseul inițiatic, specific personajelor de povești pentru a-și atinge scopul, precum și gama de obstacole pe care trebuie să le depășească eroul principal, respectând ritualul ascendenței de la profan la inițiat/sacru. E drumul ireversibil de purificare spirituală pe care Harap Alb îl parcurge pentru a deveni împărat, al fetei de împărat din *Povestea porcului* de a-și împlini destinul, al lui Stan/Ipate de a traversa cea de a doua etapă din ciclul existențial și a se încadra în noul său statut social. Similar, am putea vorbi despre același drum și în *Amintiri din copilărie*, unde eroul Nică, urmând traseul cunoașterii, va deveni adolescent și va părăsi copilăria. Uneori drumul gnoseologic trece spre final într-un intinerar al întoarcerii. Așa cum se întâmplă cu eroul din *Prostia omenească,* după ce cunoaște o lume și mai neghioabă decât cea lăsată acasă: „Așa, drumețul nostru, mirându-se și de această mare prostie, zise în sine: «Mâța tot s-ar fi putut întâmpla să deie drobul de sare jos de pe horn; dar să cari soarele în casă cu oborocul, să arunci nucile în pod cu țăpoiul și să tragi vaca pe șură, la fân, n-am mai gândit!» Apoi drumețul se întoarse acasă și petrecu lângă ai săi, pe cari-i socoti mai cu duh decât pe cei ce văzuse în călătoria sa".

Analizând metafora *drumului* în opera lui Ion Creangă, cercetătorul Iulian Negrilă va descoperi un repertoriu variat al semnificațiilor: un drum al existenței și unul al răzbunării în *Capra cu trei iezi*, unul al pagubei și al norocului în *Dănilă Prepeleac*, unul al disperării și al câștigului/îmbogățirii în *Punguța cu doi bani*, dar și în *Fata babei și fata moșneagului*, unul al căutărilor pentru a-și găsi rostul pe acest pământ al lui Ivan Turbincă care șovăia „când la o margine de drum, când la alta, fără să știe unde se duce" (*Ivan Turbincă*). Drumul lui Ivan nu este unul definit: ba e la rai, ba e la iad, ba iarăși la rai, conturându-se spre final în cel al biruinței asupra Morții prin istemițe și obținerea veșniciei. La cele identificate de Negrilă vom completa și conotația unui drum al slujirii/servirii drept răsplată în *Povestea lui Stan Pățitul*. Drept concluzie vom invoca opinia lui G. Munteanu care surprinde în metafora drumului principiul de structurare a întregii opere crengiene.

Urmărind stereotipul compozițional al basmelor, vom constata și aici prezența formulelor de început, mediane și finale, doar că asumându-și spremația de creator, Creangă-scriitorul le modifică, pe cele finale în special, în „adevărate demonstrații de virtuozitate și animații" [8, p. 214]: „Ș-apoi fost-au fost poftiți la nuntă: Crăiasa furnicilor, Crăiasa albinelor și Crăiasa zânelor, minunea minunilor din ostrovul florilor! Și mai fost-au poftiți încă: crai, crăiese și-mpărați, oameni în seamă băgați, ș-un păcat de povestar, fără bani în buzunar. Veselie mare între toți era, chiar și sărăcimea ospăta și bea! Și a ținut veselia ani întregi, și acum mai ține încă; cine se duce acolo bea și mănâncă. Iar pe la noi, cine are bani bea și mănâncă, iară cine nu, se uită și rabdă".

Originalitatea scrisului crengian, nuanțată de critica literară, consistă în stilistica aproape identică a poveștilor și *Amintirilor din copilărie*, poveștile fiind considerate niște pseudoamintiri, iar amintirile – niște basme. Procedeul va fi definit de Cornel Regman drept *impimare* a unui stil specific și coerent [8, p. 35] întregii creații. Mihai Eminescu va releva printre primii că originalitatea basmelor lui Creangă constă în „modul de a le spune, e acel grai românesc cu care se îmbracă ele, sunt modificațiunile locale, potrivite cu spiritul și datinile noastre [9, p. 160].

Creația lui Creangă, situată pe un fundament folcloric la care se revine pentru o nouă restructurare, demonstrează o plenară absorbție și transfigurare estetică extraordinară. Simbioza cu folclorul e resimțită nu doar în povești, dar și în celelalte producții literare: *Amintiri din copilărie, Moș Ion Roată, Moș Nichifor Coțcarul*. Pompiliu Constantinescu subliniază că *Amintirile* sunt niște realități originare constituite în baza unor „prototipuri mitice, în gesturi paradigmatice, care asigură ordinea simbolică a imaginarului" [Apud: 10, p. 28]. Prin conținut și esență umană creația lui Ion Creangă obține un caracter universal, iar prin formă demonstrează un specific național, regional sau chiar local. Esența universalității creației crengiene e pusă pe seama limbajului „specific paremiologic, «regional» sau doar apropiat țăranului român" [11, p. 8], dar și pe seama originalității artistice creatoare a povestitorului, care îl plasează în literatra universală a spațiului european. Atât Creangă, cât și Eminescu, Slavici au sesizat în folclor un izvor nesecat de constituente, pe care le-au asimilat prin intermediul limbii, interesați fiind de expresivitatea estetică și psihologică, de factorul etnic, de autenticitatea artistică.

Referințe bibliografice:

1. Cimpoi Mihai. *Sinele arhaic. Ion Creangă: Dialecticile amintirii și memoriei (eseu).* Iași: Princeps Edit, 2001.
2. Apostolescu Mihai. *Ion Creangă între marii povestitori ai lumii*. București: Minerva, 1978.
3. Bârlea Ovidiu. *Antologie de proz□ popular□ epic□*. Vol. III. București: Editura pentru Literatură, 1966.
4. *Cânepiștea*. În: Niculiță-Voronca Elena. *Datinile și credințele poporului român adunate și așezate în ordine mitologică*. Vol. II. Iași: Polirom, 1998.
5. Niculiță-Voronca Elena. *Datinile și credințele poporului român adunate și așezate în ordine mitologică*. Vol. I. Iași: Polirom, 1998.
6. *Legenda viței-de-vie*. În: *Jurnal Spiritual*. Revistă de dialog etic estetic și religios. Disponibil pe: https://jurnalspiritual.eu/legenda-vitei-de-vie-pentru-cei-mici/.
7. Bârlea Ovidiu. *Poveștile lui Creangă*. Cluj: Editura pentru literatură, 1967.
8. Regman Cornel. *Ion Creangă o biografie a operei*. Cluj-Napoca: Dacia, 1997.
9. Eminescu Mihai. *Opere*. Vol. XI: *Publicistică*. București: Editura Academiei Române, Muzeul Literaturii Române, 1984.
10. Trandafir Constantin. *Ion Creangă: spectacolul lumii*. Galați: Editura Porto-Franco, 1996.
11. Apostolescu Mihai. *Ion Creangă între marii povestitori ai lumii*. București: Minerva, 1978.

VLADIMIR PETRIKOV, pictor

Orientându-și calea după stele

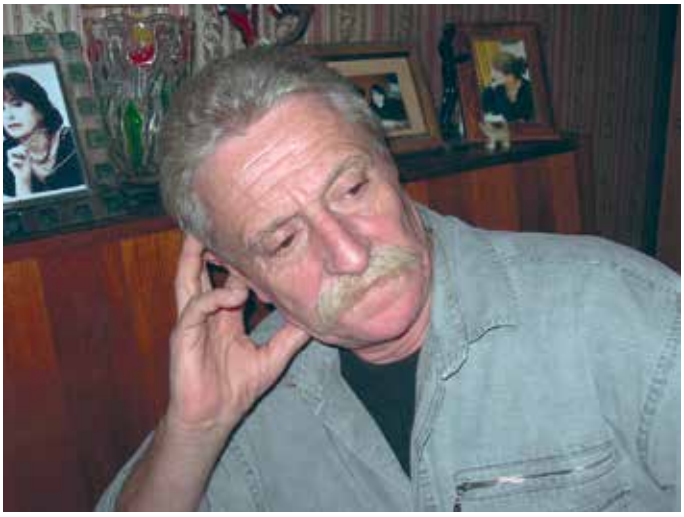

VALERIU METLEAEV
(23.06.1948 – 05.01.2016)

Oricine face pentru prima dată cunoștință cu opera acestui om de creație, are sentimentul întâlnirii cu un interlocutor sincer, dialogul însă întreținându-se prin limbajul picturii, prin care el își demonstrează universul său de om cugetător. Acest om încearcă să se dumerească ce e cu lumea noastră zbuciumată și să-i descopere splendorile, imprimându-le pe pânză și împărțind cu oricine bucuriile și neliniștile sale. Fostul nostru concetățean, neobișnuitul și inegalabilul pictor Valeriu Metleaev (23.06.1948 – 05.01.2016) a ales să plece în eternitate relativ nu demult și e incredibil că acest minunat om care iradia atâta energie și lumină nu mai este printre noi. L-a mistuit o necruțătoare boală, aceasta anulându-i toate proiectele de creație, toate dorințele unui om viu și aspirațiile lui de a îmbrățișa necuprinsa lume a culorilor, a luminilor și a unor prezențe umane. A rămas în urma sa, însă, ceea ce nu se supune timpului: propria creație, au rămas prietenii și discipolii devotați, rudele și oamenii dragi, a lăsat în urma sa o frumoasă memorie despre sine.

Aproape un sfert de secol Valeriu Metleaev a locuit în Tel-Aviv, capitala statului Israel, unde-și avea atelierul și propria sa școală de creație, cu propriii săi discipoli care activează deja în mod independent în Rusia, Franța și Italia. Tablourile și compozițiile sale sculpturale pot fi văzute în muzeele și colecțiile particulare din Rusia, SUA, Canada, Israel, Coreea de Sud, Spania și-n alte țări europene. Evident, și în Republica Moldova, unde a început procesul de formare a sa ca personalitate de creație și profesionist de mare calibru, dezvoltându-se în ascensiune până în 1992, an devenit unul distinct în destinul său de creație, deoarece la Expoziția Internațională de Artă „Secolul XXI” din Israel lucrările sale s-au învrednicit de Premiul Întâi.

Calea sa în artă a fost complicată și deloc ușoară, el însă a mers tenace spre scopul trasat. S-a născut în orașul Chișinău, iar anii înnegurați de foamea și frigul de după război i-au marcat copilăria. Diversele virtuți, ajunse la desăvârșire, nu i-au venit ca o mană cerească, acestea materializându-se printr-o muncă intensă, a cărei necesitate imperioasă îi fusese inoculată de mama sa Edit Samoilovna. Femeie unică, cu studii excelente în perioada interbelică obținute la Liceul francez „Jeanne d” Arc” din Chișinău, dumneaei face ulterior și facultatea de istorie și filologie a Universității de Stat din capitala Moldovei sovie-

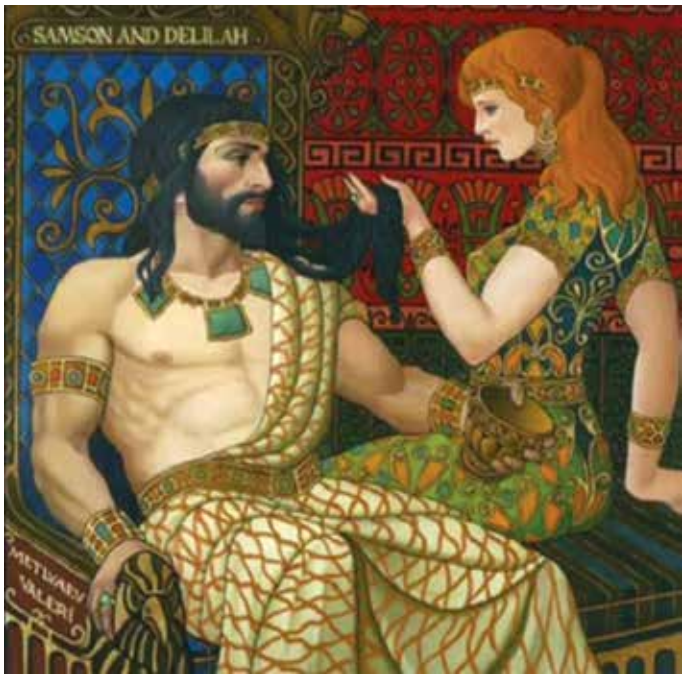

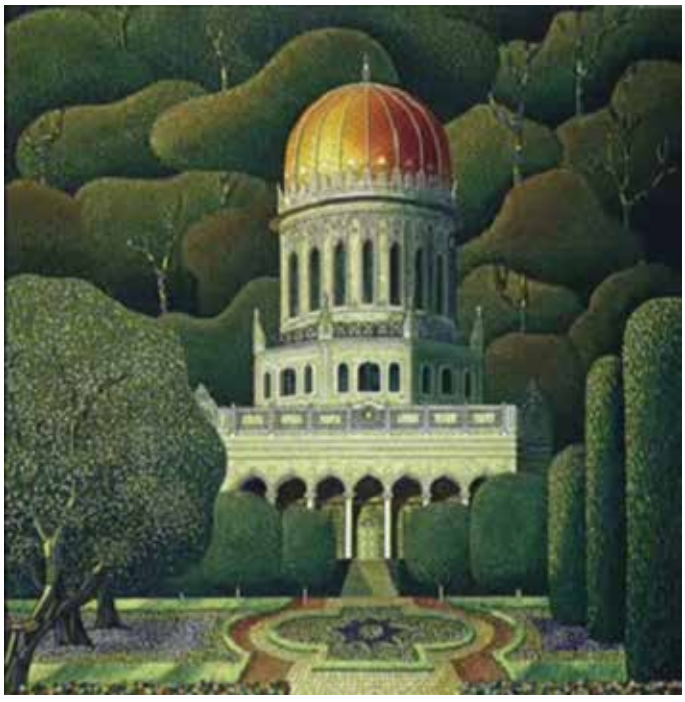

tice. În anii de după război, educându-și împreună cu sora sa cei doi copii, ea ar fi putut să-și menajeze și să-și răsfețe odraslele, însă fiul și fiica au trecut în acei ani de după război și prin dramatica școală a educației prin muncă. În schimb, au existat multe, calde și inconfundabile seri de sâmbătă, când mama îi fermeca cu istorisiri despre viața din Basarabia interbelică, când îi călăuzea în fascinanta lume a literaturii române și universale, a istoriei antice și medievale, cartea de căpătâi în copilăria lor fiind cea despre miturile Greciei antice.

Până la recrutarea în armată, Valeriu absolvise o școală tehnico-profesională, după care a muncit consecutiv la câteva uzine și șantiere de construcții în calitate de lăcătuș, montor-electrician, ucenic de giuvaiergiu, iar la 27 de ani a pornit pe calea destinului său, devenind student la Școala Republicană de Arte „I. Repin”. Atunci simțise că-i este necesară o libertate maximă de a se realiza și, în acest sens, pentru toată viața i-a rămas recunoscător minunatului său pedagog Boris Vladimirovici Kolomieț. A urmat apoi munca de profesor la Școala de Arte din orașul Leova, după care a condus timp de opt ani Atelierul de Lucrări de Restaurare a Muzeului Republican de Istorie a Religiilor, a avut perioade de stagiu la Institutul Unional de Cercetări Științifice în domeniul restaurărilor din Moscova, unde s-a făcut renumit ca pictor-restaurator de marcă, dar și ca participant la diverse vernisaje de pictură. Totodată, a mai absolvit și Facultatea de Pictură și Grafică a Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău.

Lucrările sale de pictură în care e reflectată dragostea sa pentru istoria Republicii Moldova, actualmente se păstrează la Muzeul Național de Arte Plastice, iar în 2012 a fost emisă o serie de timbre și plicuri de „Prima Zi”, consacrate moștenirii naționale a tradițiilor și obiceiurilor populare, care include și lucrarea lui Valeriu Metleaev „Rostogolirea cercului de foc”.

Talentele acestui om neobișnuit, deși cu mâini și cap obișnuite, însă cu un extraordinar simț al umorului, sunt demonstrate de pasiunea sa pentru străvechile aparate astronomice. Pe la mijlocul anilor 80 ai secolului trecut, după niște vechi desene, Valeriu Metleaev a confecționat macheta funcțională a unui astrolab, aparat care-i ajuta cândva pe corăbieri să determine, orientându-se după ste-

le, locul aflării vasului. El l-a perfecționat într-atât, încât exactitatea indicatorilor mecanici ai astrolabului nu ceda în fața aparaturii electronice moderne. Pentru această lucrare, pictorului i se eliberase chiar și un brevet de inventator, iar acest astrolab este expus actualmente în sălile Muzeului Național de Istorie. Al doilea exemplar funcțional al „astrolabului moldovenesc", veritabilă lucrare de artă cu incrustări în diverse specii lemnoase și cu sidef, a ajuns pe iahtul unui om de afaceri, care l-a apreciat la justa valoare pe acest meșter-faur.

Mâinile de aur și talentul nu i-au permis artistului să se plece și să cedeze în fața diverselor probleme vitale. Au existat în viața sa și momente în care, pentru a-și întreține familia, fusese nevoit să se angajeze în Israel într-un atelier pentru restaurarea instrumentelor muzicale. Astfel, înnoindu-le carcasa, deprinsese arta gravării, după care și arta turnătoriei în bronz a obiectelor de artă. Oricum, însă, pasiunea sa primordială a rămas să-i fie pictura. Lucrările de artă plastică semnate de Valeriu Metleaev sunt într-atât de pline de forța optimismului, încât astăzi au obținut titulatura de „pânze vitale". Paleta sa nu are asemănare și nu repetă pe nimeni, iar detaliile unor tablouri, mai ales peisagele – frunzele copacilor, florile, fructele, livezile, care par a fi rupte din Rai – alcătuiesc o totalitate de realități mozaicale misterioase. Vorbind de semnificațiile tablourilor, se poate spune că o anumită încărcătură filozofică se găsește nu doar în arta măiestriei sale și în cea a multitudinii de idei, ci și în cea a sentimentelor pe care le trezește pictura sa. Lucrările sale pe tematică biblică impresionează prin tendința sufletului de a atinge imposibilul. El deseori enunță: „Eu nu încalc niciodată regula dură de a evita cu desăvârșire discuțiile despre Dumnezeu. Credința e o chestiune profund personală. Religia pentru mine e mai întâi de toate istorie. În primul rând e marele Ierusalim. E mare acel popor care în numele întregii civilizații moderne a adus monoteismul și a edificat Orașul etern".

Lucrările lui Valeriu Metleaev predispun nu doar la anumite reflecții, dar emană și o imensă încărcătură de optimism, o totală credință în victoria tendinței spre lumina din sufletul omului. Toate astea sunt ca un testament pentru noi toți, o prelegere în ideea de a păzi și a păstra această lume în toată frumusețea și mărinimia ei.

Motivul familiei în colindele din **Stânga** *Nistrului*

LUDMILA CALINA

Cercetările folclorice, realizate de către profesorii universitari de la Institutul Social Român, de la Academia de Științe din Moldova, precum și de către autoare, afirmă existența bogată a colindelor în spațiile de la est de Nistru și Bug.

Am luat cunoștință de solidele volume ale lui A. Golopenția „Românii de la est de Bug și de ciclul „Colindelor" lui C. Ionescu, pentru a încerca, totuși, să interpretăm dimensiunea, care ne desparte de spațiile dintre Basarabia și Stânga Nistrului, Basarabia și satele de la est de Bug, Caucaz. Aceste surse ne-au oferit acte și materiale prețioase, dar și convingătoare despre dinastii întregi, care și-au păstrat identitatea românească prin tradițiile valorificate chiar în interiorul familiei. Anume prin aceste instituții ale statului, cum sunt familiile, tradițiile au ajuns să fie apreciate și însușite de către copii.

Diomid Strungaru reproduce ideile lui L. S. Berg, care amintește despre Populația Basarabiei și îi numește pe moldoveni români. Apreciem comentariile savantului într-o lucrare apărută la Editura Academiei de Științe a Rusiei, la Petrograd în 1923: „Moldovenii sunt românii care populează Moldova, Basarabia și părțile vecine cu Basarabia ale guberniilor Podolia și Kerson; într-un număr mai mic, ei locuiesc, de asemenea, în gubernia Ekaterinoslav" [8, p.29]. Diomid Strungaru face următoarea remarcă: „Înspre acești moldoveni, frați de sânge, de care ne separă – să sperăm: vremelnic, din cântecul lor duios, de pe chipul lor blajin, din povestirile lor pline de imaginație și miracol, din proverbele lor istețe, din strigăturile lor pipărate, din cimiliturile lor ingenioase, vom desprinde lucruri nebănuit de importante, ceea ce ar constitui o contribuție mai mult, în vederea limpezirii unei chestiuni de ordin istoric, etnic sau lingvistic" [8, p. 583-584].

Din numărul informatorilor chestionați în satele din Stânga Nistrului am stabilit că punctajul actanților și reprezentanților la oficierea sărbătorii Crăciunului este covârșitor, deoarece aproape în fiecare familie se păstrează datina colindatului.

Anume în folclorul românesc evidențiem rolul familiei în societate, despre care amintesc și studiile lingvistice, istorice, literare, antropologice. Să urmărim textele în care predomină motivul familiei, structura lor compozițională, degajată în libera exprimare a simbolurilor, epitetelor și metaforelor care sugerează aspectul de bucurie și împăcare a triadei bărbat-femeie-copil.

Textele colindelor armonizează rolul familiei, în care feminitatea și masculinitatea bărbaților sunt o sinteză a imaginilor ludice, tradițional-erotice, unde s-a cristalizat expresia dormitului soților față-n față, precum Dumnezeu îi învață.

Motivul familiei, exprimat în colindele din Stânga Nistrului, îl întâlnim în studiile lui C.Ionescu și A.Golopenția, în caietele din Arhiva de Folclor a Institutului de Filologie al AȘM, în caietele Luciei Cireș, dar și în Arhiva Institutului de Limbă de la Universitatea din Tiraspol. De un real folos ne-au servit colecțiile de folclor ale Sabinei Ispas, *Flori dalbe de măr, Din tezaurul culturii populare românești,* (Din poezia obiceiurilor de iarnă, Antologie, bibliografie, glosar și postfață de Sabina Ispas, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1987), ale Luciei Cireș (p. 29, 77-79, 81), culegerea colectivă *Folclor român de la est de Nistru, Bug și Caucaz (N.Băiești*), și pentru o mai bună cunoaștere a întregului areal, unde s-ar afla colinde cu aspect de elogiu al tinerilor căsătoriți, am consultat întreaga colecție de texte din *Folclor din părțile codrilor* (Alcătuitori: G. G. Botezatu, N. M. Băiești, E. V. Junghietu, I. G. Savina, E. V. Tolstenco, A. S. Hâncu, V. A. Cirimpei, I. D. Ciobanu, Ed. Știința, Chișinău, 1973, p.124), *Folclor din stepa Bălților* (Alcătuitori: G. G. Botezatu, I. V. Buruiană, N. M. Băiești, E. V. Junghietu, L. I. Curuci, S. G. Moraru, I. I. Filip, A. S. Hâncu, V. A. Cirimpei, Chișinău, Știința, 1986), *Folclor din Câmpia Sorocii* (Alcătuitori: G. G. Botezatu, I. V. Buruiană, N. M. Băiești, E. V. Junghietu, L. I. Curuci, A. S. Hâncu, Chișinău, Știința, 1989).

Studiul lui Grigore Bostan atestă niște documente reale, bazate pe evenimente istorice concrete pe care le-a trăit românul, în diferite perioade ale existenței sale. Colindele, care circulă în diferite regiuni limitrofe, au niște structuri complexe, similare cu cele din Stânga Nistrului și Bug, cu textele care circulă în satele din Basarabia și din Moldova de peste Prut. Ca rezultat al unor cercetări monografice, etnologul Bostan explică asimilarea zonală a textelor folclorice la români „a raioanelor de nord și centru ale Moldovei (Basarabiei) și din nordul Bucovinei". Marcând unele interferențe de ordin structural ale colindelor familiale cu cele ucrainene din Bucovina, folcloristul Bostan le delimitează totuși prin „raportarea lor parțială la tipul dat" [3, p. 51-55], specificând că la români, ca rezultat al trudei și elogiului omului, figurează, totuși, nu pâinea, ci colacul. Această *influență* asupra culturilor internaționale, pe care o remarcă etnologul Bostan, e pe bună dreptate, deoarece se evidențiază factorii esențiali care deosebesc o colindă de alta – prin popor și istoria lui, prin motivele și structura ei (colindei). Folcloristul accentuează aspectul fizic al gospodarului Ivan din colinda rusească, descriere care apare și în colindele românești, însă ceea ce deosebește o colindă de alta e că la ruși gazda, care are o curte cu „stâlpii auriți la vârf" nu este găsită acasă de către colindători, ci e plecată după cadouri [3, pag. 53]. Deci, între ambele colinde, cu același motiv, apar divergențe structurale de genul: C – Dar la masă (mese) cine șade, ori C4 – Stă stăpânul ist de casă, expresii care lipsesc în colindele ruse, dar care, de cele mai multe ori, sunt caracteristice specificului nostru național, sugerând acea ospitalitate și așteptare a colportorilor de frumos și sănătate în noul an.

Construcția tripartită menține stereotipic derularea elogiului căsătoriților în colindele din Stânga Nistrului și Bug, cu o structură organizată, în secvențe de tipul A+B+C+D, conforme cu textele lui G. Dem. Teodorescu, cu cele ale Sabinei Ispas, despre care amintește Marin Buga în lucrarea *Structuri compoziționale în colindele românești* [4, p. 51-57].

Inițierea în textul colindelor e prilejuită de prezența curților. Și în colindele lui C.Ionescu (1. A cui curți-u aiestea-s curți-u, 1943; com. Plopi, jud. Râbnița; inf. Vladimir Hlinca, 45 de ani; 2. Dinaintea ișlor curți-u, colindă de oameni însurați, august 1943; com. Zozuleni, jud. Râbnița; inf. Marcu Pamfil, 44 de ani), dar și în alte colinde de la Bug (Volerom și flori de măr/Dinaintea istor curți", Colinda tinerească, înscrisă de la moș Alexe Hârjău din Bulgarka (p. 55, în volumul Anton Golopenția), și din Stânga Nistrului (Dinaintea istor curțuri, AFILL – Arhiva de Folclor a Institutului de Limbă și Literatură; 2009, ms. 6, f.15; s. Stroiești, Râbnița; inf. Svetlana Chira, 36 de ani; culeg.

S. Chira) observăm coeziunea și raportarea expresiilor la o singură formulă: a soților în pat mândru.

Atmosfera spațiului intim e ocrotită de copacii care au ieșire spre cosmos și guvernează starea euforică, de fast a ceea ce se încadrează în textul oraţional al colindelor; cu altă ocazie, imaginile de natură estivală nu corespund cu atmosfera Crăciunului, dar sunt dobândite pe drept și echilibrează cu ideea suprapunerii obiceiurilor de iarnă și înregistrarea unui nou an la data de 1 Martie. Am exemplificat doar câteva colinde, pentru a înțelege alcătuirea loi internă: 1. Îmi cresc doi meri și doi peri/Așa mândri și-nrotați/ Cu vârfurile pe sub ceri" (colinda tinerească, de la moș Alexe Hârjău din Bulgarka); 2. Cresc doi meri și doi peri Voi ler flori de măr/ Ii cresc nanți și nuninaț/ Și la vâr' împreunaț/ Voi ler flori de măr" (p. 250, Folclor din Soldatska, culeg. Ion Chelcea în vol. Românii); 3. La doi meri, la doi prăsazi o, Voilerum și flori de măr. De truchină dipărtați-u, Di vârvuri împreunați-u. (iulie, 1943, com. Caterinovca, jud. Râbnița, culeg. C.Ionescu); 4. La doi meriu, la doi peri-u,/La truchina de măr dolșe (colindă de oameni însurați, august 1943, com. Zozuleni, jud. Râbnița, inf. Marcu Pamfil); 5. Pe sus bate-un vânt de vară,/ Dalbe-s, Doamne, că-s de măr./'Naintea aistor curți-u/Sunt doi meri-u și doi peri-u (colindă de tineri însurați, august 1943, com. Plopi, jud. Râbnița, inf. Vladimir Hlinca, 45 de ani). 6. Valea Roșie și flori di măr,/ Cresc doi meriu și doi periu,/Ii cresc nanțu șî rotațu,/ Pi la vârf învârfurațu (AFILL; 2013; ms.10, f.9; s. Podoimița, Camenca; inf. Solonia V. Malacinscaia, 69 de ani; culeg. E. Malacinscaia).

Majoritatea colindelor sunt ornamentate de simbolul merilor, care, după etnologul Romulus Vulcănescu, reprezintă *Arborele vieții* [10, pag. 44], „plantă miraculoasă, este fără vârstă și gen definit sau are o vârstă respectabilă și un gen vegetal definit" [10, p. 46]. Romulus Vulcănescu reprezintă chintesența acestui „măr de mărgărit" [10, p. 47] încă de la daco-romani, iar colindele culese de folcloriștii Sabin V. Drăgoi și Traian Herseni despre acești pomi, duc „spre ideea centrală a fabulației ceremoniale și spre analiza refrenelor colindelor, care sunt, în ansamblul lor, formule rituale de incantație dendolatrică" [6, p. 48]. G. Vrabie definește această asimilare clișeică a merilor în colinde drept „simboluri cu rădăcini istorice străvechi", concept pe care l-a consemnat și mitologul Romulus Vulcănescu în monumentala sa lucrare. G. Vrabie susține imediata repetabilitate stereotipică a merilor prin „scurte narațiuni ce exprimă dragoste, bună înțelegere" (p. 151, 153, Vrabie, Din estetica poeziei populare române, editura Albatros, București, 1990). Spre deosebire de „motivul arborilor îmbrățișați" din cunoscuta baladă „Tristan și Isolda", care cu timpul a trecut într-o formă mai simpă – în cântec, M. Buga izolează această nefericire din textul colindelor, atribuindu-i cuplului prin „merii împletiți" o unire perfectă (totală) prin dragoste. La polul opus al cuplului nefericit, etnologul concluzionează, totuși, printr-o remarcă: „Dar aici mărul, ca și în basmele noastre sau în mitologia altor popoare, este un simbol erotic, dar și al rodirii" (Vezi și G. Coșbuc, Simboluri erotice în creațiunile poporului român, în vol. Despre literatură și limbă , București, E.S.P.L.A., col. Mica bibliotecă critică, 1960, p. 137, în Revista de etnografie și folclor, Tomul 14, București, N1, 1969, Editura Academiei Republicii Socialiste România, p.49, Marin Buga, Structuri compoziționale în colindele românești). Amintim, că acești „Doi meri d-înfloriți,/ Bines potriviți" (Elogiul căsniciei, V, 122, ms. 149 a, p. 4, culeg. N. D. Frăsiu, 17. 12.1929, Grădiștea-Ialomița) au apropiat tinerii într-un cuplu fericit în preajma Crăciunului.

Acest plan cosmic al pomilor legați de cer și pământ se sprijină pe fundalul imaginii terestre - patul: „mândrunchigat-u, cu stâlchii buni și di fag-u,/ Și cu scândur'le de brad-u/ (1943, com. Caterinovca, jud. Râbnița; Tatiana Scripnic, avea 57 de ani). În textul din același județ îi găsim pe tineri într-un pat mândru jălțat-u,/Cu stâlchi galghini e'ngropat-u" (august 1943; colindă de oameni însurați; com. Zozuleni, jud. Râbnița; inf. Marcu Pamfil, 44 de ani; culeg. C. Ionescu); în altă variantă din Podoimița: „Sus, mai sus de jumătati/ S-a iscat un loc de pat/ Cu picioarele de brad,/ Cu scândurile de fag" (p. 69; AFILL; 2009; ms. 1, f. 8-10, s. Podoimița, Camenca; inf. Mihail S. Sandul, 75 de ani; culeg. E. Baranovscaia).

Patul, cearșaful și, alteori, covorul sunt semne ale fidelității și trăiniciei relațiilor dintre soț și soție; uneori apare și copilul ca legământ de fixare/constituire a familiei în folcloristica românească: Iar pe pat îi aruncat O prostire de bumbac./ Sub prostire cine-mi doarme?/ Un hulub și-o hulubiță (Arh. culeg; Țâbulăuca-Dubăsari; inf. Eugenia Rojco; n.1936; culeg. A. Dînul; pag. 202, în Folclor românesc de la est de Nistru, de Bug, din nordul Caucazului).

Indicând interiorul casei și mobilierul, dar și curțile, porțile și ușile („masă mândră, dreasă, cu colaci și vin lângă care șed gazdele-domnul și cu doamna - și pun la cale gospodăria ori se lamentează, spunând că n-o pot scoate la capăt „că li dor mâinile" cu atât amar de vite și cu alte treburi ale „casei mândre"), cercetătorul Grigore Bostan constată „o treaptă superioară la care a ajuns colinda românească în evoluția ei artistică" [Bostan, p. 53].

S-a suprapus elementul decorativ al leagănului de mătase, pe care-l poartă bourul în coarne din motivul fetei necăsătorite. Cu alte ocazii, leagănul (bourul e absent în exemplul de față) se află „pi carari", iar în el, tinerii însurăței, care șed față-n față. Exemplificăm o colindă adunată în satul Vărăncău, Râbnița de către folcloriștii N. Băieșu și I. Filip, text care nu figurează în indicele tipologic al M. Brătulescu, dar, se întâlnește în satele din Basarabia, Stânga Nistrului și Bug: „În poiana greșilor, Valor, volerule măi,/Își în vali, mai la vali/Sînt trii drumuri ș-o carari,/Pi carari-on liganaș-u,/Liganaș-u di matasî./Șini-ni șădi-n ligănaș-u?/ Șăd-u-ni, șăd-u tinereii,/ Șăd-u-ni, șăd fațî la fațî,/ C-așa mama ni-i învațî./ Iarî ei-u cum sî cheamî? Tot [numele soțului colindat, în original e Siroja] și cu [numele soției, în original e Ana]. Îi sî-ni șiibî sănătoș-î,/Cu părinții împreunî/Șî cu noi, colindătorii./Iarî nouă și ni-ț da-ni?/Doi pitași șî doi colași/Ș-o butelcî di coniac,/Ca șî nouî sî ni placî/; Ș-o butelcî di rachiu,/Sî va șii di ghini!» (AF, 1980, ms. 116, f. 58; Vărăncău-Râbnița; inf. „femeile din sat, la șezătoare"; culeg. N. Băieșu, I. Filip [2, p. 204].

În altă variantă din Basarabia locul leagănului de mătase îl ocupă „cerdăcelul de argint", unde șed domnul și cu doamna.

Descoperim, în satele din Grigoriopol și Dubăsari, dar și în Basarabia, texte în care sunt oglindite simboluri ale muncii agrare; iar cultul venerării primăverii se păstrează încă din epoca epipaleolitică, ca o datină a aratului și semănatului, a creșterii roadei. În această perioadă apar instrumentele agricole [11, p. 86].

Reliefăm simbolul fântânii, dătătoare de apă vie pentru satisfacerea condițiilor umane și pentru lucrarea pământurilor arabile. În condițiile în care nu era suficientă apă, oamenii recurgeau la fântână, ca adjuvant al lor. Acest cult de venerare a fântânii, dar și a fântânarilor se păstrează și acum. De aceea textele în care apare simbolul fântânii sunt interpretate linear și racordate direct la motivul primăverii; conform concepției populare, dacă este roadă, este și pâine. Expresia intrerpretată și auzită la condiționalul viitor ***de-aș ajunge-n primăvară*** imprimă textului o posibilitate dorită din partea celor prezenți. Reliefăm o variantă de colindă, care circulă aproape în toate satele din Grigoriopol: „De-aș ajunge-n primăvară,/Aș sădi o grădinioară,/Valerom și flori de măr./În grădină – o fântână,/Pe fântână – o prostire,/Pe prostire – doi colași,/ Pe colași – doi hulubași: Hulubița e Ludmila, Hulubașu e

Andrei,/Ei să-mi fie sănătoși/ Și cu frați, și cu surori,/Și cu noi, colindători". (AFP; 2014; ms. 17, f. 2; Grigoriopol; inf. Valentina G. Postica, 51 de ani; AnastasiaV. Postica, 19 ani; culeg. L. Calina).

Colacii aveau și mai au rolul lor de inițiere în căsătorie a tinerilor. După A. S. Hâncu și V. S. Zelenciuc, de la „râșnitul grăunțelor" în ziua cernutului și aducerea făinii în casa mirelui, coacerea colacilor „cu destinație diferită" și până la obiceiul ruperii colacului de-asupra capului mirelui ori de-asupra ghirlandei miresei probează rezistența, alcătuirea și unirea complexă a împletirii ceremonialului nunții, după cum sunt copți colacii. La fel, autorii cărții *Folclorul obiceiurilor de familie* dezvoltă semnificația colacilor prin „schimbul de colaci și împărțirea bucăților de colac celor prezenți, ce-și are originea în epoca antică. În nunta romană veche era obiceiul ofrandelor nupțiale. Celor prezenți li se ofereau bucăți de carne, înlocuite mai ales cu pâine. Mai târziu aceste ritualuri au intrat la toate popoarele slave" [12, p. 27-29].

Simbolul colacilor se extinde până la formulele-orații, de închinare a darurilor la împreunat, și femeile, care „umblă ca albinele", participă la coacerea lor directă ori aluzivă, încât „s-arată cu colăcei, mândri și frumușei" [12, p. 92,]. Colacii finilor, închinate nașilor, se suprapun, tangențial, cu textele colindelor din motivul familiei: „Poftim, nașule,/O pereche de colaci/De la finii dumneavoastră!/Colaci de pâine frumoasă,/Să vă fie de stat la masă,/ Pe colaci o șalincă de la răsărit,/ Să vă fie de logodit./Și-un prosop de in,/Să vă fie de șters mustețile de vin!/Poftim și primiți/Și cu dragoste mulțămiți" [12, p. 97]. O altă variantă exclude din text enunțul condițional și simbolul colacului, ca loc de popas al tinerilor, în schimb, aceasta din urmă parcă o completează pe cea inițială, adăugându-i alte nuanțe, creionate în stilul formulei finale, care, la sfârșit de vers, de cele mai dese ori, se pronunță ca o urare ori, de ce nu, o sorcovă. Lucrul în comun și luarea mesei de către soți definesc, în esență, că idila de sărbătoare a celor doi nu se termină nicicând – ea trece într-o altă formulă, obișnuită pentru fetele necăsătorite și pentru flăcăii-holtei, dar deloc răspândită în configurația în care apare aici: Șei grădin', așei toloacî,/Leli Ulianî,/Da-n grădinî – o fântână./Și sî vedi la fântânî?/La fântânî – o prostiri./Șinini șădi pi prostiri?/Hulughița ș' hulubașu./Cum îl cheamî hulubașu?/ Hulubașu îi [numele soțului]. Cum sî cheamî hulughița?/Hulughița îi [numele soției]./Și li-i da-li di lucrat?/Ghil (bumbac) curat di diamant./Și li-i da-li di mâncat?/Lapti dulși cu alac./Și li-i mai da di lucrat?/Galghinaș di numărat. (AF, 1987, ms. 380, f. 42-43; Plopi-Râbnița; inf. Matroana Hlinca, 80 ani; culeg. V. Cirimpei, S. Moraru, în *Folclor românesc de la est de Nistru, de Bug, din nordul Caucazului, Chișinău, 2007, p. 203*).

Hulubii, ca mesageri ai fericirii și fertilității în cuplu, se ipostaziază în plină desfășurare a exotismului, plasându-se în spațiul mării, luând apă în dejițăli și stropind gazdele. „Atributele simbolice", „zburarea lor în sus și în jos" și „amestecarea cu norii", după colindele lui G.Dem.Teodorescu, dar și ale altor folcloriști, adaugă orațiilor „ideea de înalt și jos" [Mihai Coman p. 59], iar veștile pe care le poartă ei, „sunt de bun augur" [Coman, p.57]. Cu toate că sunt interpretate deseori la fereastră, tipologic, aceste texte orașionale sunt acceptate de etnologi drept *Colinde familiale*. Motivul „Gazda și hulubii", sugerează caracterul sărbătoresc, asigurat de „doi hulubaș în pene" (*Din trei crai la răsărit*, AFP; ms. 1, f. 9-10, s. Podoimița, Camenca; inf. Elena V.Cuciuc, 22 de ani; 2006, culeg. L.Calina), care „dorm strâns și cuprinși", precum dorm, în unele colinde din Stânga Nistrului și Moș Ajun și Sfânt Crăciun, soțul și soția. Dormitul ori această hodină a soților e ghidată de hulubașii, care pleacă spre ostrov și revin din circuitul textului inițial, „ridicându-se și apoi lăsându-se pe pat": „Cui dă-i, Doamne, așei hodină?/La doi hulubaș în pene./ Hulubașu cum ți-l cheamă?/Hulubașu-i tot (prenumele gospodarului),/Huludița-i tot (prenumele gospodinei)./Ei dorm strânsu și cuprinsu./Dintre ei dintre-amândoi/Au zburat doi huludei,/Sus, în sus s-o ridicatu/Și spre mare s-o lăsatu/Și pe-un ostru ei o stat,/Apă-n gură ei o luat,/ Pietricele-n degețele/Și-napoi s-o ridicat./Pe fereastră ei o stat,/Apa din gușă o revărsat,/Pietricele o sămănat/Și la icoane s-o-nchinat./La anul și la mulți ani" (*Din trei crai la răsărit*, AFP; ms. 1, f. 9-10, s. Podoimița, Camenca; inf. Elena V.Cuciuc, 22 de ani; 2006, culeg. L.Calina). Colinda cu hulubii este unul dintre motivele răspândite în satele din raionul Camenca, cu toate că simbolul hulubilor se întâlnește și în alte colinde pentru nănași în or. Dubăsari, Dubău (La doi meri și la doi peri, AFILL; ms. 8, f.15, inf. Alexandra I.Cojuhari, 54 de ani, 1937, culeg. T.Pana).

Menționăm, în regiunile din Transnistria este răspândit simbolul cuplului hulubilor prin imagini de pe pereții din fața casei; hulubi care întâmpină oaspeții sunt zugrăviți pe la porțile oamenilor, hulubi aducători de roadă și belșug, cu viță-de-vie în cioc, hulubi potolitori de sete, ornamentați pe fântâni, cusuți și brodați pe șervete. Pe baza motivului că acești hulubi „apa din gușă o revărsat", etnologul N.Băiești urmărește aici o reminiscență a unui motiv mitologic: pasărea aducătoare de ploaie.

În unele colinde din Stânga Nistrului descoperim suficiente motive familiale pentru a fi explorate în contextul ceremoniilor de iarnă și a fi prezentate în casa omului ori la fereastră, pe scena casei de cultură, pentru o promovare a folclorului și concepției de rudenie.

Bibliografie:

1. Băieșu, N. *Folclor românesc de la est de Nistru, de Bug, din nordul Caucazului*. Texte inedite în două volume. Chișinău: Academia de Științe a Moldovei, 2007, p. 594
2. Băieșu, N. Filip, I. în *Folclor românesc de la est de Nistru, de Bug, din nordul Caucazului*, p.204, Texte inedite în 2 volume, I vol. Chișinău: Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Filologie. 2007.
3. Bostan G. *Poezia populară în Spațiul Carpato-Nistrean*. Iași: Cantes, 1998, p.53.
4. Buga M. *Structuri compoziționale în colindele românești* // în Revista de etnografie și folclor. T. 14. București, 1969.
5. Cirimpei, V., Moraru, S., în lucrarea colectivă *Folclor românesc de la est de Nistru, de Bug, din nordul Caucazului*, Chișinău, 2007, p. 203.
6. Herseni, T. *Cetele de feciori în Țara Oltului*, București, 1968 în vol. Romulus Vulcănescu, Coloana Cerului, p.48, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1972.
7. Ionescu C. *Colinde din Transnistria*. Chișinău: Știința, 1994.
8. Strungaru, D. *Folclorul moldovenimii orientale*, în Anton Golopenția, Românii de la est de Bug, Vol. 2, volum editat, cu introducere, note și comentarii de Sanda Golopenția. – București: Editura Enciclopedică, 2006, p. 583-584.
9. Vrabie G. *Din estetica poeziei populare*. București: Albatros, 1990.
10. Vulcănescu R. *Coloana Cerului*. București, 1972, p.44,46,47,48.
11. Vulcănescu R. *Mitologie*. București, 1985, p.18.
12. *Зеленчук В.С. Очерки молдавской народной обрядности. Кишинев*, 1959, în culegerea *Folclorul obiceiurilor de familie*. Alcătuirea, articolul introductiv și comentariile de Hâncu A.S. și Zelenciuc V.S.

CRISTINA SCOFERCI, șefa sălii de lectură BPO „Ion Creangă”, or. Florești

„Biblioteca Modernă și Servicii Moderne de Bibliotecă”

O bibliotecă modernă este o instituție care funcționează în calitate de conector în comunitatea sa. Ascultă vocea comunității și abordează necesitățile acesteia. Servește drept punct central de conectare a cetățenilor la informații valoroase în cadrul căruia beneficiarii pot dobândi cunoștințe și abilități, învăța lucruri noi și petrec timpul liber cu suportul bibliotecarului instruit.

În acest context, la data de 24 februarie 2017, în sala de ședințe a Consiliului Raional Florești s-a desfășurat seminarul „Biblioteca Modernă și Servicii Moderne de Bibliotecă” cu participarea primarilor, reprezentanților APL și a personalului din bibliotecile publice.

Cu un mesaj de salut a venit Vladimir Gutium, vice președintele raionului Florești, Andrei Gavriliță, reprezentatul de la Programul Novateca, Ina Litra, șefa Direcției Cultură, Turism, Tineret și Sport, Ludmila Borș, specialist superior al Direcției Cultură, Turism, Tineret și Sport.

În cadrul seminarului s-au înmânat certificatele de calificare a personalului din biblioteci, s-a discutat despre Fondul de dezvoltare a Bibliotecii Moderne și Replicarea Serviciului Modern de Bibliotecă.

În același timp ne-am familiarizat cu pașii și condițiile necesare în cadrul Inițiativei 1+1. Andrei Gavriliță a menționat că, Inițiativa 1+1 va fi disponibilă pe parcursul anului 2017 și implementată în trei runde. Bibliotecile din rețeaua Novateca vor avea oportunitatea de a obține un nou computer sau tabletă, precum și posibilitatea de parteneriat cu reprezentantul de la Corpul Păcii.

Mariana Antoci, formator la CF, a pus în discuție calitatea completării raportului ORT precum și calitatea postărilor pe Facebook de către bibliotecarele din rețea, s-a discutat și despre punctualitatea și responsabilitatea formabililor față de instruirile livrate la CF Florești. Reprezentanții Direcției Cultură, Turism, Tineret și Sport au menționat responsabilitățile APL față de specialiștii din biblioteci.

Seminarul dat a pus în discuție dificultățile întâlnite precum și dezbateri pentru îmbunătățirea programelor și activităților de bibliotecă.

„Biblioteca Modernă și Servicii Moderne de Bibliotecă” încurajează transferul de cunoștințe, fortificarea parteneriatelor cu bibliotecile publice și oferirea serviciilor de consultanță, cum ar fi organizarea instruirilor de dezvoltare profesională.

Biblioteca Publică „V. Matei” or. Leova

Grigore Vieru – poetul, care ne unește

E iarăși un miez de Făurar, când suntem uniți de versurile îndrăgitului poet Grigore Vieru. În aceste zile zeci de elevi au trecut pragul Bibliotecii Publice „V. Matei” din or. Leova, pentru a-și lua o informație, o poezie sau o carte de-a marelui poet. Astfel la 13 – 15 februarie în cadrul serviciilor de bibliotecă „Cinemateca picilor” și „Bunicuțele orașului” s-au desfășurat activități deosebite consacrate memoriei poetului Gr. Vieru. În cadrul serviciului „Cinemateca picilor” copiii grupelor mari și pregătitoare din cele două grădinițe au avut parte de momente interesante din viața și creația poetului îndrăgit, relatate de moderatoare. Au vizionat filmul cu desene animate „Maria Mirabela”, poezii recitate de poet „Casa mea”, „Legământ”. Copiii nu-și dădeau rândul pentru a declama versuri despre mamă, albinuță, ghiocel, țară ș.a., a fost înscenaă poezia „Puii”. În încheiere ei au interpretat cântece pe versurile poetului: „Albinuța zum-zum”, „Mulțămim pentru pace” ș.a. În cadrul clubului „Bunicuțele orașului” elevii Școlii Profesionale au recitat un șir de poezii dedicate mamei, au înscenat poezia „Mama și feciorul” – autor Gr. Vieru, au fost demonstrate clipuri video închinate poetului. Bunicuțele au interpretat cântecele: „Casa părintească nu se vinde”, „Fuga-Fuga” ș.a. Astfel ne convingem că Gr. Vieru este un poet care ne-a unit ca popor și ne unește în continuare copii cu părinți, ne unește ca națiune.

Din creația mamei Efrosinia Sofronovici

Radu și Steluța au doi copilași

Iată Radu și Steluța,
Hărnicuți ca albinuța,
Au de-acum doi copilași,
Parcă sunt doi îngerași.
Cuminței și frumușei,
Drag ți-i să te uiți la ei.
Părinții îi îngrijesc,
Tare bine îi chitesc.
Ei când vin în ospeție
Avem mare bucurie.
Când vin, ne aduc de toate
Și tot felul de bucate.
Ștefănică Lucian,
Care are șapte ani,
Este bine educat,
E deștept și cumpătat.
Ai cu cine discuta,
Ai cu ce te bucura.
Când îți dă o întrebare,
Parcă este un om mare.
Și bunelul-i bucuros
De așa nepot mintios.
Pe Bianca, sora mică,
De mânuță o ridică,
O ajută să pășească,
O îndeamnă să vorbească
Și se joacă drăgălaș,
Parcă sunt doi îngerași.
Și Bianca bine crește,
Acuși doi ani împlinește.
Răduțu și cu Steluța
Când vin, umblă la fuguța.
Radu vine cu mașina,
Încărcat ca și albina
Și Steluța porăiește
Și bucate pregătește.
Face mâncare gustoasă,
Ca să ne-așezăm la masă
Și nepotu-n fuga mare
Chemă bunul la mâncare.
Și Steluța, ca o gherghină,
Mândră floare în grădină.
Noi cu toți ne-am bucurat,
Că Ștefănică e stimat.
Le dorim la toți din casă
Viață lungă ți frumoasă
Multă, multă sănătate,
Să aibă în belșug de toate.
Durlești, septembrie 2014

Mihail și cu Lenuța

Mihail și cu Lenuța
Umblă tot la fugulița.
Ei lucrează-nvățători
Și se scoală de cu zori
Ei sunt oameni învățați,
De tot satul sunt stimați.
Pe elevi la școală-nvață,
Pregătindu-i pentru viață.
Ei muncesc cu îndrăzneală
Și acasă, și la școală.
De la școală vin acasă
Obosiți și chinuiți,
Dar n-au când se odihni,
Că încep iar a munci.
De cu zori și până-n seară,
De e iarnă, de e vară,
Ei muncesc și tot muncesc,
Rar când se mai odihnesc.
Mihail și cu Lenuța,
Umblă tot la fugulița.
Dimineața pe răcoare,
Ei aleargă-n fuga mare
La păsări, la animale,
Să le deie de mâncare.
Dar repede vremea trece,
Ei la școală vor să plece.
Să lucrezi cât îi lucra,
Lucru nu s-a termina.
Au mâncat sau n-au mâncat,
Dar la școală au plecat.
Și se duc în grabă mare,
Căci mai au și adunare.
După masă vin acasă,
Se gândesc că au de coasă,
Vara au mult de prășit,
De prășit și de cosit.
Mihail cu ochii roată
Pornește iute spre poartă
Și-o așteptă pe Lenuța
Să iasă la fugulița
Și cu mare nerăbdare
Au pus săpile-n spinare
Și iute pleacă-amândoi
La prășit la păpușoi.
Tare pare ziua mare,
Când lucrezi numai pe soare.
Când ajung ei înspre seară
Sunt distruși de oboseală,
Colbăiți și chinuiți
Și destul de necăjiți.
Dar Lenuța se grăbește
Și spre casă se pornește.
-Iaca bine c-am venit
Și-am terminat de prășit
Și sunt foarte bucuroasă,
C-am ajuns cu bine-acasă.
Și Tatiana, fată mare,
Îi așteaptă cu mâncare.
Și ea tot e bucuroasă,
C-a făcut curat prin casă
Și spune: poftim la masă.
Și iată-i cu voie bună
Stau la masă împreună,
Or mânca, s-or odihni,
Că mâine iar or munci.

SERGIU COJOCARU

DEDICAȚII EPIGRAMATICE

FĂPTAȘII EDENULUI
De taina fructului tentat,
Un dor mă-ncearcă ne-ncetat,
Motiv să cred că fapta lor,-
Păcatul raiului fu...DOR!

VEȘNICĂ ÎN TOP
Chiar de la primul ei păcat,
A fost mereu motiv de dramă,
Fapt și de genii remarcat
Și alți „trăsniți" de epic-damă.

TOT NECAZU-ȘI ARE NAZUL
Nu mă-ncumet să am treabă
Cu cea curvă sau deșteaptă:
Una-mi cere prea degrabă
Alta-mi zice mai așteaptă.

O, VOI FEMEI...
Nu căta să o deduci
În materie de artă,
Ea-i asemeni unei nuci,
O cunoști doar când e spartă.

LA RĂSPÂNTII
Când Eva deveni femeie
Așa cum o ceru destinul,
Reptila a ținut să-i deie
Tot ce avu mai bun:VENINUL!

BARBATUS
De la-nceput,din ziua ceea,
Tot ispășim pedeapsa crudă,
Necontenit iubim femeia
Așa cum fu creată:NUDĂ!

MAGNIFICA
Diva tandră și ochioasă
M-a rănit „mortal"din prima!
„Asasina"-n ochi cu crima,
Criminal e de frumoasă.

SECRET SUB CHEIE
Când Eva și-a-ndulcit stomacul,
Păcătui întâi cu dracul,
Dar nimeni,încă,n-a aflat
Adam a fost sau nu-nșelat?

LA FACERE
Preabunul când i-a dat un rost,
De a isca fiori și trac,
Probabil făurită-a fost
Din coasta unei... cozi de drac.

Tatiana Butnaru, doctor în filologie

Alexie Mateevici – un veritabil reprezentant al „generației Unirii”

Alături de S. Murafa, C. Stere, I. Buzdugan, P. Halipa și alți fruntași ai luptei de eliberare națională din Basarabia. A. Mateevici și-a adus aportul la înfăptuirea Unirii din 1918, asemenea unui proroc a promovat și a transmis posterității veșnicile adevăruri, iubirea de țară, cultul strămoșilor, tradițiile multiseculare ale românilor. Manifestând interes față de evenimentele sociale prin care trecea Basarabia la începutul secolului al XX-lea, A. Mateevici ca și întreaga intelectualitate din ținut, nu putea să nu încadreze niște discuții cu deschidere spre diverse aspecte ale vieții sociale: cultură, religie, învățământ. Era preocupat, în deosebi, de conjunctura social-politică, la care era predispusă Basarabia sub oprimarea regimului țarist, se îngrijora de soarta poporului și suferințele de martir ale basarabenilor, trecerea acestora prin visicitudinile timpului istoric. Problema națională, în special, „drepturile naționale” ale băștinașilor, se aflau mereu în centrul atenției poetului și publicistului A. Mateevici, îndemnându-i pe conaționali „să vorbească, să scrie, să citească, să se învețe, să se judece, să se roage în limba lor”. Or, factorul de bază al renașterii spirituale a semenilor săi, și, în același timp, o soluție salvatoare pentru a rezista în istorie, un factor al propășirii culturale al acestora este credința și limba maternă, „cuvântul deșteptării și al luminării” care, după sugestia poetului, ar fi trebuit să fie rostit „în limba părinților”.

„Soarele deșteptării” pe care A. Mateevici îl dorea răsărind peste „multpătimitele țărâne”, pentru țărănimea umilită și lipsită de drepturi, purtând în permanență calvarul marilor suferințe și al dezrădăcinării de neam, izvorăște din adânca înțelegere a aspirațiilor, năzuințelor, frământărilor poporului al cărei exponent plenipotențiar devenise în virtutea împrejurărilor istorice. Oare ce altceva dacă un incomensurabil poem de iubire și o profundă compasiune față de cei mulți și oropsiți, față de soarta dramatică a Basarabiei aflată sub stigmatul unei puteri străine răzbate din rândurile expuse: „Iubiți, dragii mei, Basarabia poporul ei cu sufletul simțitor de adevăr și dreptate, trecutul ei bogat în momente istorice, mai ales cele bisericești, tradițiile și obiceiurile strămoșești”. Aceste cuvinte picură ca o lacrimă din cer, pentru că Alexei Mateevici, vorbind despre Basarabia, se referă la dimensiunile etnice și ontologice ale întregii națiuni românești. Iată de ce, energia creatoare și elanul sufletesc despre care amintește în primăvara anului 1917, „...ceva a trezit mintea mea gata să adoarmă, ceva mă îndeamnă la munca literară...” va avea tangență nu numai cu activitatea de creație, dar se referea, și la munca depusă în vederea trezirii conștiinței de neam a compatrioților săi, este expresia unui revirement spiritual condensat printr-o activitate dezinteresată orientată spre susținerea mișcării de eliberare națională a intelectualității basarabene. De aceea, este prezent la mai multe manifestări de amploare ce avuseră loc în perioada respectivă, iar în luările de cuvânt de la congresul studenților și învățătorilor basarabeni din primăvara anului 1917, îi îndemna pe cei prezenți spre concentrarea tuturor forțelor în ceea ce privește realizarea planurilor de „luminare” a poporului și, în același timp, unirea tuturor eforturilor în realizarea „învierii naționale”. În dorința de a fi cât mai convingător și pentru a argumenta necesitatea Unirii Basarabiei cu țara, A. Mateevici își va începe discursul la congresul învățătorilor din 25 mai, 1917 cu un catren din cunoscuta poezie a lui V. Alecsandri „Hora Unirii”, imprimând în felul acesta ședinței o semnificație deosebită. Versurile citate din V. Alecsandri: *Unde-i unul nu-i putere, / La necaz și la durere, / Unde-s doi puterea crește / Și dușmanul nu sporește* (V. Alecsandri. Hora Unirii) corespundeau stării de spirit generale de la acest for al intelectualității basarabene și se înscria în procesul de esențializare a valorilor și a nevoii de descătușare atât necesare la momentul oportun, ca în cele din urmă vorbitorul să ajungă la niște aserțiuni cu caracter generalizator: „...căci Unirea pe toate le face...”, iar „fără Unire nu vom putea dobândi nimic”.

În promovarea ideilor progresiste ale timpului și, conștientizând „sarcina de a lumina poporul”, A. Mateevici, și-a asumat responsabilitatea unei generații de intelectuali care au pus piatra de temelie la înfăptuirea Unirii tuturor românilor în vatra strămoșească dacică și înălțării ei prin niște aspirații de vârf ale conștiinței de țară și neam. Moldovenii din Basarabia după cum sublinia el la congresul învățătorilor din Chișinău, constituie o parte integrantă a poporului român, „...suntem moldoveni, fii ai vechii Moldove, însă facem pare din marele trup al românismului așezat prin România, Bucovina, Transilvania”. Aserțiunea conține un gând ascuns și nemărturisit până atunci. A. Mateevici se referea, în fond, la rădăcinile românești ale Basarabenilor și înclină spre confirmarea identității românești în corelație cu ansamblul de valori universale. „Trebuie să știm de unde ne tragem, continua poetul în același discurs, căci astfel suntem niște nenorociți rătăciți. Trebuie să știm că suntem români, strănepoți de-ai romanilor, și frați cu italienii, francezii, spaniolii, portughezii”.

Certitudinea identității de neam își găsește expresie și prin unitatea limbii și a literaturii, teză elucidată la cea de-a doua ședință a congresului respectiv. Constatarea „n-aveam două limbi și două literaturi, ci numai una, aceeași cu cea de peste Prut” era o replică la adresa moldovenismului primitiv, vehiculat de cercurile diriguitoare ale politicii țariste rusești, dar și expresia unei dorințe nestăvilite „de-a-i lumina pe toți cu lumină dreaptă” și în felul acesta de a contribui la marea operă de renaștere spirituală a basarabenilor aflați la o răspântie a istoriei, în preajma celui mai importnt eveniment din viața lor – Unirea de la 1918. Chiar și poezia **Limba noastră** a zvâcnit ca o declanșare iluminiscentă, ca o erupție sufletească, împărtășind pretutindeni lumina purificatoare a unui îndemn de a se angaja în lupta pentru valorificarea comorilor de perpetuare spirituală ale poporului, de revenire la izvoarele românești ale ființării neamului. Versurile: *Înviați-vă dar graiul / Ruginind de multă vreme, / Ștergeți colbul, mucegaiul / Al uitării în care geme...* (A. Mateevici. Limba noastră) nu și-au pierdut actualitatea până în zilele noastre și relevă chezășia unui crez pe care basarabenii l-au purtat prin vicisitudinile timpului istoric.

Un poet din altă generație, Ioan Alexandru, aducând omagiu înaintașilor, scria: *Eminescu, bronz liniștitor,*

Lângă mormântul tău de preveghere,
De-atâta oseminte într-un popor / Locul e gătit de înviere (I. Alexandru. Imnul Putnei lui Ștefan cel Mare).

Ora astrală a scrisului lui A. Mateevici și a reînvierii „din somn de moarte" a basarabenilor a răsărit și își trage seva din „scoica stelară" a geniului eminescian, care a făcut să se audă din depărtări de secole „plânsul tuturor românilor înstrăinați de țară", a constituit un etalon de slujire dezinteresată pe altarul dragostei de neam. Modelul eminescian persistă în intuiția artistică a lui A. Mateevici și atunci când își revarsă versurile în cadrul unor confesiuni răscolitoare și, înfiorat de „amintiri de alte vremuri", îi va cânta și îi va plânge „pe acei ce-n jug și chin/pe-a lor spinare țara țin", dar, mai ales atunci când se va referi la frământările din viața social-politică a Basarabiei de la începutul secolului XX. Articolele, studiile lui A. Mateevici, în special, cele scrise în 1917, în unele privințe a câteva afinități cu publicistica eminesciană și izvorăsc din aceeași tendință nobilă de a spune adevărul și a contribui opera de propășire spirituală a poprului. Gândul eminescian „A rosti numele Basarabiei e una cu a protesta contra ocupației rusești" își găsește concretizare la A. Mateevici și se materializează sub forma unei previziuni, „profeția Unirii", care se va realiza foarte curând. Deși A. Mateevici n-a contemplat bucuria idealului împlinit, plecând printr-o întâmplare tragică, prea timpuriu în lumea celor drepți, el rămâne în analele istoriei drept solul „înfăptuirii viselor noastre sfinte" [6, p. 248], „un unionist convins și un român veritabil" [9, p. 251] numele căruia se înscrie cu litere de aur în „Marea Carte a Unirii".

Timpul smulge filele de calendar care se călătoresc vertiginos și se dezvoltă în conturile unui secol grăbit și zbuciumat cum este cel de față, bătrânul Cronos adună filă cu filă la piedestalul memoriei pentru a ne determina să revenim la valorile noastre sfinte. Prin tot ce a creat și a înfăptuit, A. Mateevici se impune în conștiința contemporanilor „argumentul cel mai puternic", dovada cea mai incontestabilă a românității noastre", expresia cea mai plauzibilă a sentimentelor și trăirilor românești ale basarabenilor marcați de teroarea istoriei, Or, contemporanii de astăzi, așa cum a prezis părintele Mateevici, au a parcurge aceleași dimensiuni existențiale pentru a se încadra în acel spațiu al valorilor determinat de revenirea la matca spiritualității românești, semn ca „ro-mâ-neș-ti-le izvoare încă n-au secat de tot".

Opera poetică, activitatea literară, tot ce a înfăptuit Mateevici pentru propășirea spirituală a meleagului natal, rămâne în continuare „o carte deschisă" asigurându-i pe bună dreptate condiția de profet, „de poet mărturisitor" [10, p. 16] al valorilor noastre sacre, făcându-și datoria „nu numai în fața istoriei literare", dar și „în fața istoriei însăși" [11, p. 4].

Bibliografie:

1. A. Mateevici. *Ce ne trebuie nouă?* Basarabia, an I, nr. 53, 26 noiembrie, 1906;
2. A. Mateevici. *Datoria noastră în Basarabia*, an I, nr. 51, 19 noiembrie, 1906;
3. Vezi: A. Mateevici. *Opera*. Chisinau, 1993;
4. Vezi: D. Bogos. *La răspîntie. Moldova de la Nistru în anii 1917-1918*. Chișinău, 1924;
5. A. Mateevici. *Cuvântarea la primul congres al învățătorilor moldoveni din Basarabia în școala moldovenească,* an 1, nr. 3-4, iulie-septembrie, 1917;
6. M. Cimpoi. *Drumul (în) spre Eminescu în Basarabia,* 2001, nr. 1-4, p. 15.
7. M. Eminescu. *Publicistică. Opere*. Vol. V. Chișinău, Editura Gunivas, 2001;
8. V. Țepordei. *Iubim Basarabia*. București 1998;
9. Iu. Colescnic. *Generația Unirii*. București, 2004;
10. A. Bantoș. *Doi poeți mărturisitori. A. Mateevici și G. Vieru, În cartea: Grigore Vieru, poetul*. Chișinău, Editura Știința, 2010.
11. *Solidaritatea de care avem nevoie...* În: *Literatura și Arta*, 13 octombrie, 1990.

GALINA MORARU, bibliotecar al Gimnaziului Costuleni, raionul Ungheni

Formarea competențelor lectorale la elevi

Recent la Ungheni s-a desfășurat seminarul bibliotecarilor din instituțiile școlare, organizat de Veronica Poia, specialist-metodist al Direcției de Învățământ Ungheni. În cadrul acestei întruniri au fost prezentate informații, și recomandări privind importanța lecturii. Lectura este una din principalele caracteristici ale formării culturale, intelectuale, etice și estetice. Ea are drept consecință de formare și consolidare a deprinderilor de muncă intelectuală, dezvoltarea gândirii, imaginației, capacității de exprimare corectă și expresivă, este un proces continuu, care trebuie monitorizat și orientat. Pentru a avea cititori dornici să lectureze, capabili să ezploateze la maximum posibiltățile pe care ni le oferă cartea și lectura, bibliotecarul organizează diverse activități, principiile de bază a căror sînt: Principiul informativ; Principiul flexibilității; Principiul distractiv-atractiv.

De asemenea s-a menționat despre aspectele educative pe care le implică lectura: aspectul cognitiv și aspectul formativ. Despre tipurile de lectură: lectură informație, distracție, plăcere, cultură, existent, de recreere, curiozitate, lectură în grup, interactivă, ca joc, activă, obligatorie, suplimentară, profundă. Lectura te transpune mereu într-o lume plină de farmec și mister, fiecare carte îți lasă din tainele ei o picătură în suflet ca mai apoi s-o poți oferi cu dragoste celor pasionați de frumos și adevăr. În cadrul acestei întruniri discuțiile au decurs interesant deoarece bibliotecarii și-au împărtășit din experința profesională: Maria Certan – Liceul Teoretic „Mihai Eminescu", Valeria Tolmaciov – L.T. „Gh. Asachi", Tamara Bereghici – Gimnaziul Petrești ș.a. Comunicările prezentate demonstrează contribuția și eficiența bibliotecarilor în dezvoltarea intelectuală a societății.

În cele ce urmează voi expune unele activități desfășurate de biblioteca școlară a Gimnaziului Costuleni. Au devenit tradiționale expozițiile de carte, de desene ale cititorilor pe diverse teme: „Cartea – simbol al cunoașterii", „Poetul nepereche al literaturii române – Mihai Eminescu", „Povestea e leagănul fermecat al copilăriei", Petre Ispirescu un geniu fermecător al basmelor românești ș.a.

Activități tradiționale de promovare a cărții și lecturii în cadrul „Săptămâna Lecturii și a Cărții pentru copii".

Lansarea concursului „Cel mai activ cititor". Deținătorii locului I, II fiind privilegiați de a participa la sărbătoarea spirituală a cărții „Salonul Internațional de

Carte pentru Copii și Tineret". Aici participanții își dezvoltă competența de informare și documentare, devin adepți ai cărții și critici constructivi ai acesteia.

„Cartea surpriză" imprimă Salonului o notă originală-extraordinară! Frumoși sunt copiii adunați în jurul Cărții. Deprinderea lecturii reprezintă oricarui succes personal. O carte te trimite la alte cărți și toate împreună formează baza trainică a bogăției noastre. Am participat la Edițiile a XVIII-a, a XIX-a care ne-au oferit prilej deosebit să descoperim o carte bună, să ne informăm, să cunoaștem noutățile editoriale, să participăm la un dialog cu autorii, întâlniri cu scriitorii: Spridon Vangheli, Iulian Filip, Ianoș Țurcanu, autografe de la scriitori, activități interactive printre care Atelierul de creație „Și tu poți crea o carte" prezentat de Iulian Filip. Am participat la concursul „Citești-câștigi" fiind premiați cu o carte.

O altă formă eficace pentru dezvoltarea competențelor lectorale, studierea minuțioasă a creației și a activității personalităților marcante ale culturii universale este concursul literar republican „La izvoarele înțelepciunii ". Cititorii bibliotecii noastre participă în fiecare an la etapele raionale și republicane. Acest concurs și-a dobândit prin ani statul valoros de instanță intelectuală care formează și dezvoltă competența literar-lectorală a elevilor. Lectura dezvoltă potențialul creativ al cititorilor, îi ajută să-și dezvolte capacitățile intelectuale, gândirea logică, spritul de observație, memorie vizuală, creativitatea. Astfel i-am orienat și îndrumat pe elevi de a-și impune individualitatea să-și demonstreze spritul creativ participând la concursurile lansate din edițiile periodice republicane: „Florile dalbe", „Noi și Alunelul", cum ar fi concursurile la care au participat elevii: „Leagănul Somităților – Ostaci Monica", „Veni-Vedi-Vici- Emilia Ciocan", „Datina strămbună – Elena Vizir", „Compunem poezii cu Vasile Romanciuc – Cristina Moraru, Mihaela Vizir, Augustin Pînzaru, Aurelia Moraru", concursul „Jucăria mea preferată – Ion Bujor", ca rezultat au fost publicate poeziile lor și menționați cu cărți.

Victorinele, concursurile literare organizate în bibliotecă, provoacă elevii să studieze biografia scriitorilor incită curiozitatea pentru cunoașterea operelor literare.

Toate activitățile petrecute pe diverse teme „Creațiile populare în circuitul valorilor spirituale", Medalionul literar „Grigore Vieru poetul acestui neam", „Ora poveștilor" „...Cică a fost odată" ș. a. au menirea să dezvolte comunicarea la elevi, să trezească curiozitatea pentru lectură, atașamentul pentru carte și bibliotecă, pentru promovarea valorilor etern umane: binele, adevărul, frumosul, sacrul.

Toate formele de activități petrecute în biblliotecă contribuie la formarea elevului ca cetățean activ al societății cu o cultură general umană și o conduită acceptabilă și demnă.

NATALIA CARAIMAN, șef Sector Copii, BPO Ocnița

Tableta – beneficiu pentru utilizatorii copii ocnițeni

Lumea s-a schimbat și continuă să se schimbe. Fluxul de informții, noile tehnologii, oferta bogată pentru petrecerea timpului liber schimbă radical stilul de viață al omului de azi.

La fel și bibliotecile devin din ce în ce mai atractive în special pentru micii beneficiari, deorece ele tind să fie în pas cu noile tehnologii, care au influențat mult copiii și adolescenții.

In acest context, una dintre cele mai importante investiții în sistemul de biblioteci publice din Republica Moldova a fost implimemntarea Programului Național Novateca. Grație acestui Program, susținerei APL Ocnița și Centrului de Excelență și Formare al B. N. „I. Creangă" în parteneriat cu Ministerul Culturii anul 2016 a fost un an deosebit și pentru BPO Ocnița. Sectorul Copii al bibliotecii a beneficiat de un echipament performant și mult aștepatat de beneficiarii copii: 2 tablete, 2 căști și un set de boxe. Astfel, beneficiarii noștri au posibilitatea să-și creeze profiluri în rețele sociale și să navigheze pe internet, să comunice prin e-mail, messenger, să se distreze ascultând muzică sau vizionând filme, să citească cărti electronice, să învețe prin intermediul aplicțiilor adecvate vârstei și nevoilor de instruire jocuri educaționale, manuale electronice, să-și dezvolte creativitatea și abilitațile practice în diverse domenii *(prin aplicații de desen, muzică, photoshop)*. Datorită unei game largi de aplicatii testate, cu grade diverse de complexitate, pot să-si facă temele, să se pregătească pentru lucrări de control, examene, sau, de ce nu, să modeleze un cadou special pentru persoane speciale prin plicția „Origami".

Această donație face posibilă oferirea serviciilor moderne de bibliotecă pentru diferite categorii de utilizatori, interese, necesități, vârstă și gen. Ținem să remarcăm primul SMB implimentat de Sectorul Copii al Bibliotecii în anii 2016, 2017 — **„Genii cu CES-OK!".**

Acest serviciu a avut grupa țintă copii cu cerinte educationale speciale de la Liceul Teoretic „Mihai Sadoveanu" din oraș. Scopul proiectului a fost realizarea unui echilibru între activitățile de învățare și relaxare prin joc la copiii cu CES, dezvoltarea creativității, imaginației si abilităților de exprimare și, nu în ultimul rând, creșterea estimării.

Noi, bibliotecarii, ne străduim să integrăm eficient tableta. În activitățile cu diverse categorii de utilizatori, pe prim plan punem instruirea copiilor în utilizarea tabletei, deoarece anume tableta le face mai atractive, interactive și distractive. E important faptul ca copiii să utilizeze tableta eficient, în siguranță și să evite riscurile navigării în mediul virtual.

Sectorul copii al BPO Ocnița, are mereu ușile larg deschise, pline de surprize și momente creative pentru toate categoriile de utilizatori, de la mic la mare.

ALEXANDRA ONICA,
șefa bibliotecii publice Ratuș, r. Criuleni

„UN POET CU LIRA-N LACRIMI...”

De 8 ani, mai săraci, de 8 ani poetul de suflet Grigore Vieru a trecut în neființă și acum ne ocrotește din ceruri.

Grigore Vieru a fost mai mult decât un poet, a fost însuși sufletul Basarabiei.

A fost, este și va rămâne Pilonul de rezistență a culturii naționale, deoarece el trăiește prin poezia sa, prin cuvintele frumoase semănate în inimile copiilor. Tot ce e mai frumos poartă numele lui, și ochii măicuței sale sunt mai aproape, fiindcă iubesc și au o taină sus, care ne apără. Grigore Vieru a redat istoria neamului prin poezie, a apărat tot ce e mai frumos: Grai, Mamă, Patrie, Iubire și de aceea merită toată recunoștința noastră. Visul său era de a ne uni prin cuvânt, bunătate, și iubire de aproape. Acest om minunat cu suflet de copil a trăit în limba română, ducând pe umerii săi firavi crucea neamului nostru spre libertate, spre un viitor mai bun. Astăzi visul lui pare mai aproape ca nici odată, pentru că oamenii din diferite țări, naționalități, de diferită credință religioasă îl pomenesc, apropiindu-se unul de altul, amintidu-și despre el, ca despre o persoană bine cunoscută, îndrăgită, ca pe un prieten adevărat. Am pierdut un poet de pământ, dar avem un înger în ceruri. Ne mândrim mult cu Grigore Vieru, deoarece ne-a lăsat o moștenire foarte bogată și frumoasă, această bogăție va admira-o multe generații, el a fost poetul Dragostei de Țară, de Neam, de Viață, de Adevăr. Această bogăție imensă pe care ne-a lăsat-o Grigore Vieru s-o aducem copiilor noștri ca pe un tezaur, prin care vor rămâne și prin vremi, căci un popor rămâne în istorie prin valorile pe care le creează și le păstrează cu sfințenie.

Cu mândrie rostim Grigore Vieru, poet al neamului, poet al sufletului și cugetului românesc. Cu el și creația sa lăsată drept moștenire, vom avea vie istoria, simțul adevărat, cum spunea și poetul „Dacă visul unora a fost să ajungă în Cosmos, eu viața întreagă am visat să trec Prutul”.

In Europa, diaspora, e legată de numele lui Grigore Vieru, limba, cu care ne mândrim. Grigore Vieru rămâne un model actual. Lumea este încântată de opera lui.

Duminică, în data de 12 februarie în incinta bibliotecii publice Ratuș s-a organizat și desfășurat concursul cu genericul „Poet cu lira-n lacrimi..” închinat Marelui Poet Grigore Vieru. La această sărbătoare au fost invitați toți indrăgostiții de opera lui Grigore Viertu. Juriul a fost format de oameni competenți: primarul comunei Drăsliceni dl Petru Buzu, dna Elena Efros profesoară de clasele primare de la gimnaziul Ratuș, dna Ala Spânu, fostă profesoară. Copiii au fost bine pregătiți și activi, au dat răspunsuri corecte la întrebările despre activitatea Marelui Poet, ei au recitat poezii, au cântat cântece pe versurile lui Grigore Vieru.

Nicoleta Efros, eleva clasei a VI-a, Gimnaziul Drăsliceni a fost la o mare înălțime, ea a recitat poezia „Nu am moarte cu tine nimic”, a cântat 2 cântece pe versurile lui Grigore Vieru. Domnița Ursu, eleva clasei a VII-a, Gimnaziul Ratuș a recitat poezia „Mi-e dor te tine mamă”, Daniela Efros, clasa a VII-a, Gimnaziul Ratuș – „Cămășile”, Olguța Ciutac eleva clasei a IV-a – „Legământ”, Dina Malanețchi, eleva clasei a IV-a – „Vreau să te văd”, Adelina Furtună eleva clasei a II-a – „Tu iarbă”. Dumitru Ursu, elevul clasei I-a a venit cu poezia „De ce?”, Ion Ciorbă, clasa a III-a – „Steaua mamei”, Tudor Chiperi elevul clasei a I-a a recitat poezia „Mulțumim pentru pace”, Constantim Dabija, elevul clasei a I-a – „Școala iepurașilor”, Daniela Buga, eleva clasei a VI-a de la Gimnaziul Ratuș, Cristina Ursu, eleva clasei a VI-a de la Gimnaziul Drăsliceni și Ursu Elena eleva din clasa a V-a de la Gimnaziul Ratuș au recitat poezia „Legământ”, care s-au bucurat de multe aplauze. Alexandru Efros, elevul clasei I-a a recitat poezia „Stejarul” de Vasile Romanciuc. Dna Ala Spânu a cântat cântecul „Mi-e dor de tine mamă”. Ursu Domnița, Daniela Efros, Daniela Buga și Elena Ursu au cântat foarte frumos cântecul „Eminescu” pe versurile lui Grigore Vieru. Fiecare participant la această sărbătoare de suflet au primit în dar câte o diplomă, o carte, caiete, creioane, pixuri și multe aplauze și aprecieri din partea celor din jur.

DRĂGĂLINA MIHALCEAN, profesoară de limba/literatură română, IPLT „C. Stere”, Soroca

Odă Limbii Române

Zilnic suntem încadrați într-o avalanșă de activități. Pe parcursul zilei interacționăm cu o mulțime de oameni, facem schimb de opinii și de păreri. În fiecare clipă mintea noastră abundă în gânduri care ne frământă. Indiferent de ceea ce facem, indiferent de ceea ce gândim, toate sunt realizate prin intermediul dulcelui grai românesc. Vorbim, scriem, gândim, râdem, visăm românește.

V-ați întrebat vreodată cine ar fi omul dacă nu ar exista limba? Omul fără limbă este lipsit de valori, lipsit de personalitate și de demnitate națională. A-i lua omului limba este ca și cum ai lua flămândului ultima fărâmătură de pâine sau celui însetat ultima picătură de apă.

Ziua de 21 februarie este considerată Ziua Internațională a Limbii Materne. Anunțând elevii despre semnificația acestei zile, ei au hotărât să realizeze ceva frumos pentru a promova limba română. Copiii din clasele a VI-a „B” și a VI-a „C” de la IPLT „C. Stere”, orașul Soroca, s-au aflat în ipostaza de scriitori, poeți, pictori și au realizat propriile cărțulii dedicate limbii. Elevii și-au asumat nu doar rolul de autor, dar și de cercetător. Copiii au căutat informații, au selectat cele mai frumoase poezii dedicate limbii, au extras citate celebre și toate acestea pentru a aborda cât mai detaliat tema respectivă în cartea proprie. Muncind la crearea cărții, discipolii au dat dovadă de multă străduință, conștiinciozitate, răbdare, dăruire de sine și creativitate. Trebuie să menționăm că neobosiții elevi au inclus în cărțulii și creații proprii (poezii, eseuri, ghicitori etc.).

Elevii claselor a VI-a „B” și a VI-a „C” de la IPLT „C. Stere”, or. Soroca, împreună cu profesoara de limba și literatura română Mihalcean Drăgălina, au organizat o prezentare de carte proprie în incinta Centrului de Documentare și Informare „M. Sadoveanu”, Filiala Nr. 4, Soroca Nouă. Trebuie să menționăm că elevii fac parte din „Clubul Condeierilor”, fiind cititori fideli ai acestei biblioteci. Elevii și-au invitat colegii de clasă, prietenii, părinții și și-au prezentat într-un mod original lucrările personale. Nu au lipsit nici recitarea versurilor autorilor români dedicate limbii materne, menționarea citatelor celebre și interpretarea cântecelor ce fac referință la armonioasa limbă română. Doamnele bibliotecare i-au întâmpinat pe copiii cu brațele deschise. Cărțile alcătuite de elevi au fost lăsate drept amintire bibliotecii, pentru a servi ca îndemn și pentru alți cititori de a vorbi corect limba română, de a-i duce faima atât în țară, cât și peste hotarele ei și de a ne mândri că vorbim cea mai melodioasă limbă din lume. Activitatea desfășurată a fost una interesantă și utilă, întrucât ne stimulează să purtăm în suflete dragostea pentru limba română și să creăm toate condițiile ca Limba Română să se simtă stăpână în țara ei în fiecare zi.

LILIA MIAUN,
Directorul școlii de Arte, or. Cupcini, Edineț

Interacțiunea dintre familie și școală în educația muzicală a copilului

LILIA MIAUN

În societatea contemporană putem observa creșterea importanței educației estetice prin intermediul artei, în special a muzicii. Aceasta contribuie la dezvoltarea valorilor morale ale personalității, la transmiterea experienței spirituale acumulate de-a lungul secolelor, la restabilirea relațiilor dintre generații. Sarcina instituțiilor de învățământ și a educației în familie este de a sistematiza acțiunea mediului informațional asupra copiilor și adolescenților, de a forma o atitudine critică față de informația recepționată. Pentru o personalitate în proces de formare, este foarte importantă dezvoltarea independenței în aprecierea moral-estetică a realității prin intermediul artei muzicale, a aspirației spre valorificarea propriului potențial spiritual și a culturii intelectuale printr-un interes sporit față de trecutul poporului său, față de valorile culturii naționale și universale. Procesul de inițiere a copilului în artă, inclusiv în cultura muzicală, trebuie să fie unul

continuu, începând din primele zile ale vieții. Astăzi însă, în contextul suprasaturării surselor media cu muzică, a cărei calitate nu este cea mai bună, este cu atât mai important să îl învățăm pe copil să se orienteze în această paletă a sunetelor, alegând lucrările artistice veritabile, utile pentru dezvoltarea sa spirituală. Muzica a intrat în fiecare casă, este ascultată de adulți și de copii, în stil popular, clasic, modern sau pop. Uneori este destul de dificil să te orientezi în acest flux de sunete, cu atât mai mult copiilor. Însăși viața ne convinge de faptul că nu întodeauna știm să observăm frumosul, deseori suntem indiferenți față de muzica cu un conținut profund. Acest lucru se întâmplă și din cauza faptului că în anii copilăriei familia nu a acordat atenția necesară educației muzicale. De aceea, sarcina părinților și a profesorilor este de a recunoaște prezența imaginației artistice a copilului și de a crea condiții optime pentru dezvoltarea acesteia, de a-l ajuta să perceapă fenomenele muzicale.

Experiența acumulată pe parcursul secolelor și cercetările științifice în domeniu au demonstrat că muzica influențează psihicul și fiziologicul omului, că aceasta poate avea un efect liniștitor și stimulant, să trezească emoții pozitive și negative. Astfel, muzica ocupă un loc deosebit în familia artelor datorită acțiunii sale asupra persoanei. Ea îl însoțește pe om pe parcursul întregii vieți, prin urmare este foarte important ca familia și școala să se îngrijească ca acest însoțitor minunat să fie întotdeauna bun și înțelept. Conform cercetătorilor din domeniul educației familiale, familia reprezintă prima și cea mai importantă treaptă unde tânăra personalitate intră în lumea muzicii. Anume părinții sunt cei care pun temelia viziunii asupra vieții, a moralității, a gusturilor estetice ale copilului. Naturalețea și caracterul facilitator al mediului familial, ascultarea muzicii împreună cu părinții, acea atmosferă specială creată în timpul lecțiilor cu o persoană apropiată, toate acestea creează mai multe oportunități de a-l iniția pe copil în lumea muzicii prin educația familială.

La momentul actual, situația educației muzicale în familie este departe de ideal: starea materială s-a înrăutățit, iar acest lucru afectează și dezvoltarea muzical-estetică a personalității copilului. Este important să menționăm și faptul că orientarea copilului spre o educație muzicală specializată, fără a avea suficiente motive că acesta va deveni un muzicant profesional, este importantă, întrucât arta muzicii are nevoie nu doar de interpreți buni, ci și de ascultători buni. De aceea accentul trebuie să fie pus asupra educației muzical-estetice în sensul larg, care poate fi realizată prin acțiunea familiei și a școlii. Este important, în zilele de astăzi, să îl apropiem pe copil de lumea muzicii clasice și contemporane de calitate, astfel încât acesta să își formeze un gust muzical. Din păcate, mulți părinți uită de faptul că hrana spirituală pentru copil nu este mai puțin importantă decât cea fizică. Deseori îi putem auzi pe părinți spunând că nu doresc ca copilul să își piardă timpul pentru o muzică fără folos. Este trist faptul că doar copiii aleși, talentați în mod special, găsesc bucurie în contactul cu muzica, pe când ceilalți rămân indiferenți.

Este cunoscut faptul că într-o familie care acordă seriozitate educației muzicale a copilului, acesta este cufundat într-un mediu muzical și din primele zile ale vieții sale are acces la impresii diverse și valoroase, în baza cărora se dezvoltă aptitudinile muzicale, se formează cultura muzicală. Într-adevăr, astăzi în majoritatea familiilor au fost pierdute tradițiile muzicale. Cântatul și solfegiul dispar din viața familiilor, iar interpretările vii sunt înlocuite de către computere și televizoare. “Părinții buni sunt mai importanți decât pedagogii buni” – spunea cunoscutul pianist și pedagog G. Neigauz, având în vedere faptul că cei mai buni pedagogi nu vor putea face nimic dacă părinții sunt indiferenți față de muzică și educația muzicală a copiilor săi. Anume mamele și tații trebuie să îl “infecteze” pe copil cu dragostea față de muzică, să manifeste interes față de prioritățile muzicale, să îl înscrie la o școală de muzică, la un cerc muzical sau într-un studiou.

Părinții care iubesc cu sinceritate muzica și sunt interesați de autocultivare, chiar dacă aceștia nu cântă la un instrument muzical sau nu practică interpretările vocale, pot să facă foarte multe pentru educația muzicală a copilului. Câteva din modalitățile de educație muzicală în familie ar fi vizitarea teatrelor, a teatrelor de operă și balet, a filarmonicii și discutarea celor văzute acasă; organizarea sărbătorilor familiale, scenariile și partea muzicală a cărora copiii le pregătesc împreună cu părinții.

În concluzie, este important să menționăm că succesul dezvoltării muzicale a copilului depinde într-o mare măsură și de cât de corect și exact însăși părinții înțeleg scopul și sarcinile educației muzical-estetice în școală și acasă, precum și cât de mult aceștia realizează marea acțiune a forței emoționale a muzicii asupra personalității copilului.

ION DORU

LĂUTAR. CÂT DE SIMPLU, CALD ȘI SENIN SUNĂ ACEST NUME

Indiscutabil, arta lăutărească a dinastiei Popescu din satul Tartaul, rl Cantemir, excelează prin virtuozitate, profunzime, finețe și bun simț, cumsecădenie răzeșească, dacă vreți. Muzica instrumentiștilor Popescu iradiază căldura sufletească, temperamentul țăranului simplu, dar și marea forță expresivă, bogăția nestăvilită a cântecului popular românesc. Pătrunsă de un lirism și colorit aparte, de un artistism și spectaculozitate copleșitoare, care nu te poate ține în loc de bucurie, impresionează mereu prin spiritul național, gingășia și tandrețea populară, care ba te ridică în picioare prin ritmurile-i explozive, ba te face să dai frâu liber meditației cuminți, melancoliei, impetuoasei bucurii interpretative.

De aceste calificative s-a învrednicit conducătorul dinastiei Popescu instrumentistul Vladimir în cadrul Festivalului-concurs internațional de muzică populară „Pe marginea Dunării", ediția a IV-a, desfășurată la 29 septembrie 1994, la Giurgiu, România. De altfel, Vladimir a excelat și cu alte ocazii, dovadă fiind și numeroase titluri, semne de gratitudine obținute, cum ar fi Diploma de laureat al Festivalului Folcloric Păstoresc Național (Ermoclia, 1988), Diploma Ministerului Culturii al R. Moldova; Diploma de gradul II la Festivalul „Rapsozii Moldovei", a.1992; Diploma pentru păstrarea portului și a cântecului popular moldovenesc din partea MULTI GRUP BUCUREȘTI; Diploma de laureat al Festivalului-concurs național al interpreților-instrumentiști „Lăutarii Moldovei", numeroase diplome în cadrul evenimentelor culturale raionale și zonale - Festivalul Național Folcloric „Ca la noi, la Sadaclia", în memoria rapsodului Vasile Suman, Festivalul în memoria lăutarului Filip Toderașcu, Festivalul regional al cântecului și dansului folcloric „De la neam la neam" (în memoria maestrului folclorist Mihai Batâr), Festivalul folcloric „Joc și cântec de la Prut", în memoria Trompetei de Aur a Modovei, Valeriu Hanganu și multe altele, nemaivorbind de faptul că anume grație membrilor dinastiei Popescu, în satul lor de baștină, Tartaul, a fost lansat și deja a prins rădăcini adânci Festivalul etnofolcloric zonal „Parfum de salcâm", care întrunește o dată la doi ani colective folclorice din raioanele Cantemir, Leova, Cahul, Comrat ș.a. De ce „Parfum de salcâm", mă veți întreba? Păi, păduri, pâlcuri de salcâm cu ciorchini mirositori ca la noi nu mai întâlnești nicăieri, afirmă, făloși, tartaulenii, care dintotdeauna cu turme de mioare, păscute de mocani cu fluiere ce parcă cântă singure și dansuri cu foc s-au slăvit.

Rădăcinile dinastiei Popescu sunt adânci, viguroase. Împătimiți de muzică, dans, de tot ce e frumos, descendenții acestei ramuri talentate, la baza căreia s-a aflat regretatul Ion Popescu, care s-a mândrit mereu cu feciorii săi - Ilie, ce nu se mai desparte de acordeon, dar și de solz, frunză de salcâm, Ștefan și Gheorghe, care au îndrăgit trompeta, Dumitru, care cântă la trombon și, alături de ei, Volodea, feciorul lui Ilie, care-i neântrecut la instrumentele aerofone - fluier, fluier îngemănat, caval, tilincă, ocarină, clarinet, saxofon ș.a., „au înjghebat" o orchestră, care-i vestită departe de hotarele satului, ale raionului, țării, fiind laureată a Festivalului al doilea republican „Tezaur", bucurându-și sătenii cu atâtea sărbători ale cântecului și horelor populare. Tartaulenii mai în vârstă își amintesc bine ziua, când taraful familiei Popescu a cântat pentru prima dată în centrul satului, ca mai apoi, nici o nuntă, cumetrie sau petrecere la armată să nu se mai desfășoare fără acești muzicanți de viță veche.

Astăzi, spune Vladimir Popescu, mândria întregului nostru neam sunt membrii acestei dinastii – Gheorghe (trompetă), Dumitru (trombon), Costea și Ștefan (trompete), Maria (tobă), tatăl Ilie la acordeon, eu la fluier, saxofon și verișoara mea, Tatiana cu vocea. Și când te gândești că tata a făcut doar niște cursuri de iluminare culturală!..Mă gânesc că este, probabil, înzestrat cu har Dumnezeiesc, de a reușit să ne transmită și nouă vraja și armonia nepieritoare a muzicii. El mi-a pus, să zic așa, fluierul în mână, învățându-mă, apoi, cum să-l mânuiesc, pentru ca acele 7 note muzicale să devină sensul vieții mele...Căci anticipând evenimentele, voi spune că toți cei trei copii ai mei cu soția Svetlana - Veronica, Ionel și Dina - sunt vrăjiți de aceeași feerie a artelor frumoase. Veronica este pe ultima sută de metri la secția coregrafie, Academia de Arte din Chișinău, dar și Ionel iubește cântecul și dansul, Dina frecventează cercul de fluieriști, dansează...De aceea, mă gândesc că talentul înseamnă, în primul rând, muncă asiduă, efort zilnic, perseverență. Fiindcă viața m-a convins de un adevăr: de cele mai multe ori nu studiile, ci vocația, harul preluat de la părinți și bunei determină calea vieții omului. Omul trebuie să învețe toată viața. Cel care știe mai mult este conștient că știe puțin, conștientizează acest fapt și vrea să mai cunoască, iar cel care știe puțin sau nimic îi pare că știe totul. Poate e mai fericit într-un fel, pentru că ăstlalt e tot în zbucium, tot își pune întrebări, caută răspunsuri. Așadar, ar fi total greșit să credem că doar o facultate în domeniul artelor îți oferă șansa de a te afirma ca artist. Dumitru Blajinu, Nicolae Sulac, să zicem, n-au avut nevoie de ea, ca să rămână în istoria neamului românesc, ca artiști-nepereche, profesioniști desăvârșiți. Important e să-ți găsești vocația și să trăiești pentru ea. Contează nu ceea ce crede altul despre tine, ci atitudinea pe care o ai tu însuți față de talentul tău. Ca să te afirmi, trebuie să cutezi, să mergi înainte, mereu înainte, depășind rătăcirile, mizeria, nedreptatea și propriile tale slăbiciuni. Mai ales, ultimele! Și, principalul-să nu te oprești, să nu dai înapoi, să nu te mulțumești cu victoria zilei, cu cele obținute. Or, e greu urcușul spre Olimp, dar și mai anevoios e să te menții acolo, la înălțime.

Acest adevăr l-am însușit de la tatăl, unchii, verișorii mei, așa mă străduiesc să-i îndrumezi și pe copiii, discipolii mei, cu care facem deja mici sărbători de suflet pentru săteni, locuitorii localităților din raion, Chișinău, unele județe de peste Prut, unde mergem cu concerte cu diverse ocazii - Sărbătorile de Crăciun și Anul Nou, Învierea Domnului, Hramul satului, Festivaluri, concursuri ale cântecului și dansului popular. Mă bucur mult că deja este membru al dinastiei noastre nepotul Iulian, care și-a ales drept „consoartă" vioara, că fiica Veronica a evoluat cu succes în repetate rânduri în sat, împreună cu colegii săi de facultate, inclusiv, în cadrul Festivalului etnofolcoric „Parfum de salcâm".

...Dacă ar fi să-l caracterizez printr-o singură frază pe distinsul lăutar Vladimir Popescu, aș spune simplu că este un împătimit al cântecului și dansului popular, aceste perle sclipitoare ale tezaurului folcloric ce ne definesc și ne mențin ca neam, acea necuntenă melodie, ce se naște din bucurie și lacrimă, din necaz și alinare. Acel zvâcnet etern al sufletului, care-și are început din izvorul nesecat al melosului popular, fratele de nădejde al omului simplu de la țară, care nu și-a uitat și nici nu și-a trădat rădăcinile, s-a mulțămit cu puținul ce i l-a dat bunul Dumnezeu, el mângâindu-se mereu-la bine și la greu!- cu dulceața cântecului strămoșesc, din care soarbe vigoarea dătătoare de viață, polenul și nectarul dragostei netrecătoare de datini și tradiții, de grai și neam, de sfânta vatră părintească, de casa bătrânească, acolo, unde, la gura sobei, cu miros de pâine caldă, vine vorba, s-a născut veșnicia.

DINASTIA POPESCU

DIN SATUL TARTAUL, R. CANTEMIR